

Agder Sekretariat KO

Sekretariat for kontrollutvalg i Agder

Postboks 120
4491 Kvinesdal
Bankkonto:
3080 32 25660
Organisasjonsnr.:
988 798 185

Til kontrollutvalets medlemmar:

Olaf Håkon Tørresen (leiar), Knut William Bygland (nestleiar), Olav Skeie (medlem),
Camilla Josefine Høibraaten (medlem), Berit Haugetveit (medlem)

INNKALLING TIL MØTE I KONTROLLUTVALET

Tid/stad: Måndag 5. oktober 2026 kl. 09.00, kommunehuset,
kommunestyresalen

SAKSLISTE

SAK 12/26 GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL FRÅ MØTE 27.04.26
SAK 13/26 OVERORDNA REVISJONSSTRATEGI 2026 BYGLAND KOMMUNE
SAK 14/26 BUDSJETT FOR KONTROLLARBEIDET I BYGLAND KOMMUNE 2027
SAK 15/26 VALGT OMRÅDE FOR ETTERLEVINGSKONTROLL MED
ØKONOMIFORVALTNINGA
SAK 16/26 HABILITETSVURDERING AV KOMMUNESTYREMEDLEM
SAK 17/26 REVIOR ORIENTERAR

Orienteringar

Fast post

Videre arbeid i kontrollutvalet:

Eventuelt

Bygland, 28. september 2026

Olaf Håkon Tørresen
Leiar

Inger Lise Austrud
Utvalssekretær

Forfall og inhabilitet bes meldt til Inger Lise Austrud, tlf. 918 69 975 / ila@asekretariat.no

Kopi til: Ordførar, kommunedirektør, revisor, postmottak og Setesdølen
Varamedlemmar møter berre etter særskilt innkalling.

Eierkommuner:
Bygland, Bykle, Evje og Hornnes,
Farsund, Flekkefjord, Hægebostad,
Iveland, Kvinesdal, Lindesnes,
Lyngdal, Sirdal, Valle, Åseral

Ansatte:
Daglig leder Willy Gill
Telefon: 90 95 62 46
E-post: willy.gill@asekretariat.no

Rådgiver Inger Lise Austrud
Telefon: 91 86 99 75
E-post: inger.lise.austrud@asekretariat.no

Agder Sekretariat KO

Kontrollutvalet i Bygland kommune

Sak 12/26

Møtedato: 05.10.26

Sakshandsamar: ILA

SAK 12/26 GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL FRÅ MØTE 27.04.26

Vedlegg:

Forslag til møteprotokoll frå møte 27.04.26

Bakgrunn for saka:

Forslag til protokoll frå møte 27.04.26 vert lagt fram for godkjenning.

Framlegg til vedtak:

1. Møteprotokoll frå kontrollutvalets møte 27.04.26 vert godkjent.
2. Leiar får fullmakt til å underteikne møteprotokollen

BYGLAND KOMMUNE – KONTROLLUTVALET

MØTEBOK

Møte nr. 02/26

Dato: 27.04.26 kl. 09.00 – 11.45

Stad: Kommunehuset, kommunestyresalen

<u>Til stades:</u> Olaf Håkon Tørresen, leiar Knut William Bygland, nestleiar Berit Haugetveit, medlem Kai Larsen, varamedlem	<u>Andre til stades (heile eller deler av møtet):</u> Agder Kommunerevisjon IKS v/ Tommy Pytten, Tor Ole Holbek og Maren Stapnes Agder Sekretariat KO v/ Inger Lise Austrud Adminstrasjonen v/ Simon Ellingsberg (kommunedirektør) og Knut Olav Forgard (økonomisjef) Ordførar Runar Granheim Fungerande fylkesberedskapssjef Bengt Eirik Henriksen via teams Utvalseleiar levekårsutval Anne Løyland Utvalseleiar PMR Jørund Kvaale Hansen
<u>Forfall:</u> Olav Skeie, medlem Camilla Josefine Høibraaten, medlem	

Det var ikkje merknader til innkalling og saksliste.

SAKSLISTE

- SAK 06/26 GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL FRÅ MØTE 09.02.26
SAK 07/26 ÅRSREKNESKAPEN FOR BYGLAND KOMMUNE 2025
SAK 08/26 KOMMUNEDIREKTØREN SI OPPFØLGING AV NUMMERT BREV NR.
1-26
SAK 09/26 RAPPORT FORVALTNINGSREVISJON ARBEIDSMILJØ –
MEDVIRKNING I BYGLAND KOMMUNE
SAK 10/26 OVERSENDT SAK OM HABILITET
SAK 11/26 REVIOIR ORIENTERAR

Orienteringar

Kommunedirektøren er invitert til starten av møtet for å orientere om kommunen sitt arbeid med beredskap.

Fungerande fylkesberedskapssjef deltek via Teams og vil orientere om beredskapsarbeidet på eit overordna nivå, sett frå Statsforvaltaren sitt ståstad.

Kommunedirektøren vil òg presentere årsrekneskapen og årsmeldinga.

Fast post

Videre arbeid i kontrollutvalet:

Eventuelt

Referatsak

Ref. 03/26 Sluttrapport frå tilsyn med landbruksforvaltninga

Underskrift

Olaf Håkon Tørresen
Leiar

Kopi av møteboka sendes: Ordførar, kommunedirektør, postmottak, revisor og Setesdølen

Orienteringar

Kommunedirektøren orienterte utvalt om overordna beredskapsarbeid.

Fungerande fylkesberedskapssjef orienterte om beredskapsarbeidet på eit overordna nivå, sett frå Statsforvaltaren sin ståstad.

Administrasjonen presenterte årsrekneskapen og årsmeldinga.

SAK 06/26 GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL FRÅ MØTE 09.02.26

Handsaming i møte:

Framlegg til vedtak vart samrøystes vedteke.

Vedtak:

1. *Møteprotokoll frå kontrollutvalets møte 09.02.26 vert godkjent.*
2. *Leiar får fullmakt til å underteikne møteprotokollen*

Saksutgreiing:

Sakshandsamar: Inger Lise Austrud

Vedlegg:

Forslag til møteprotokoll frå møte 09.02.26

Bakgrunn for saka:

Forslag til protokoll frå møte 09.02.26 vert lagt fram for godkjenning.

Framlegg til vedtak:

1. Møteprotokoll frå kontrollutvalets møte 09.02.26 vert godkjent.
2. Leiar får fullmakt til å underteikne møteprotokollen

SAK 07/26 ÅRSREKNESKAPEN FOR BYGLAND KOMMUNE 2025

Handsaming i møte:

Framlegg til vedtak vart samrøystes vedteke.

Vedtak:

Uttale frå kontrollutvalet til kommunestyret:

Kontrollutvalet har handsama Bygland kommunes årsrekneskap og årsberetning for 2025.

Agder Kommunerevisjon IKS har avgitt normalberetning utan spesielle merknader.

Basert på revisjonsberetninga har kontrollutvalet ingen spesielle merknader til kommunens årsberetning.

Kontrollutvalet er ikkje kjent med andre forhold, framkomme i dialog med revisor, som kunne hatt betydning for utvalets uttale.

Kontrollutvalet anbefaler at kommunestyret godkjenner årsrekneskapen og årsberetninga

Saksutgreiing:

Sakshandsamar: Inger Lise Austrud

Lover, forskrifter:

Lov om kommunar og fylkeskommunar m.m.

Budsjett- og rekneskapsforskrifta av 2019

Saksdokument vedlagt saka:

Revisjonsberetning, datert 10. april 2026

Årsrekneskapen og årsberetning 2025 (vedlegg i e-post)

Saksopplysningar:

Kommunens årsrekneskap viser eit netto driftsresultat på kr 4 454 226.

Revisor har gitt normal revisjonsberetning utan forbehold eller presiseringar.

I revisjonsberetninga uttaler revisor seg om:

Revisjonen av årsrekneskapen:

Revisors konklusjon :

Etter vår meining

- *oppfyller årsrekneskapen gjeldande lovkrav, og*
- *gjer årsrekneskapen i det alt vesentlege ein dekkande framstilling av den finansielle stillinga til kommunekassen per 31. desember 2025, og av resultatet for rekneskapsåret som vart avslutta per denne datoen i samsvar med kommunelova sine regler og god kommunale regnskapsskikk i Noreg.*

Andre lovmessige krav:

- Konklusjon om registrering og dokumentasjon
- Konklusjon om årsmeldinga
- Utsegn om forklaring for vesentlege budsjettavvik

Revisjonen har gjennom sine handlingar ikkje avdekket forhold som er av ein slik art at dei har betydning for konklusjonane på andre lovmessige krav.

For nærare informasjon vises det til revisjonsberetninga.

Uttale frå kontrollutvalet:

Kontrollutvalet skal gi uttale til følgende:

- Kommunekassens årsrekneskap og årsberetning
- Konsolidert årsrekneskap
- Kommunale føretak (årsrekneskap og årsberetning)
- Lånefondet (årsberetning kan inngå i kommunekassens årsberetning)

Som oftest vil det vere hensiktsmessig med ein samla uttale til kommunekassens årsrekneskap, konsolidert årsrekneskap og årsberetning. Kontrollutvalet gir ikkje uttale til politisk råd og kommunalt oppgåvefellesskap, med mindre revisor har gitt revisjonsberetning.

Når det gjeld Bygland kommune skal kontrollutvalet berre gi uttale til kommunekassens årsrekneskap og årsberetning.

Handsaming av årsrekneskapen

Handsaming av årsrekneskapen og årsberetning vil vere som følger.

- Kommunedirektør avleggar årsregnskapet innan 22.02.26
- Kommunedirektør utarbeider årsberetning innan 31.03.26
- Revisor avgir revisjonsberetning til kommunestyret innan 15.04.26
- Kontrollutvalet avgir uttale om årsrekneskapen til kommunestyret
- Formannskapet innstiller overfor kommunestyret om godkjenning og disponering (Kontrollutvalets uttale skal føreligge når formannskapet handsamar årsrekneskapen)
- Kommunestyret godkjenner årsrekneskapen innan 30.06.26

Vurderingar:

Eg vil anbefale kontrollutvalet å gi ein standard uttale til årsrekneskapen og årsberetninga for 2025.

Framlegg til vedtak:

Uttale frå kontrollutvalet til kommunestyret:

Kontrollutvalet har handsama Bygland kommunes årsrekneskap og årsberetning for 2025.

Agder Kommunerevisjon IKS har avgitt normalberetning utan spesielle merknader. Basert på revisjonsberetninga har kontrollutvalet ingen spesielle merknader til kommunens årsberetning.

Kontrollutvalet er ikkje kjent med andre forhold, framkomme i dialog med revisor, som kunne hatt betydning for utvalets uttale.

Kontrollutvalet anbefaler at kommunestyret godkjenner årsrekneskapen og årsberetninga.

SAK 08/26 KOMMUNEDIREKTØREN SI OPPFØLGING AV NUMMERT BREV NR. 1-26**Handsaming i møte:**

Framlegg til vedtak vart samrøystes vedteke.

Vedtak:

Kontrollutvalet tek kommunedirektøren si tilbakemelding til orientering.

Saksutgreiing:

Sakshandsamar: Inger Lise Austrud

Vedlegg:

Nummerert brev nr. 1-26 frå Agder Kommunerevisjon IKS
Kommunedirektøren si tilbakemelding på brev nr. 1-26

Bakgrunn for saka:

Det nummererte brevet frå revisor i samband med forenkla etterlevingskontroll på området kommunen si etterleving av føresegner og vedtak for økonomiforvaltninga knytt til vedtak på særskilt tilrettelagte bustader vart lagt fram for kontrollutvalet i møte 09.02.26.

Nummerert brev nr. 1-26 følgjer som vedlegg til saka. Det blir vist til dette for nærare skildring av kva revisor har teke opp.

Kontrollutvalet fatta følgjande vedtak:

Kontrollutvalet tar revisors attestasjonsuttale frå forenkla etterlevingskontroll og nummerert brev nr. 1-26 til orientering.

Kontrollutvalet ber kommunedirektør kome med skriftleg tilbakemelding innan 01.04.26 på oppfølginga av nummerert brev 1-26.

Kommunedirektøren har sendt skriftleg tilbakemelding med si oppfølging av revisors brev nr. 1-26. For nærare informasjon blir det vist til dette.

Kommunedirektøren er invitert til møte for å presentere si oppfølging av saka.

Vurderingar:

Når revisor kjem med skriftlege merknader i nummerert brev, er det etablert rutine for at kommunedirektøren skal svare på desse merknadene skriftleg.

Kontrollutvalet har eit ansvar for å sjå til at forhold som er påpeika i nummererte brev blir følgde opp. Tilbakemeldinga viser kva tiltak kommunen har sett i verk for å sikre at regelverket knytt til vedtak på særskilt tilrettelagte bustader blir følgde opp.

Sekretariatet har elles ingen merknader.

Framlegg til vedtak:

Kontrollutvalet tek kommunedirektøren si tilbakemelding til orientering.

SAK 09/26 RAPPORT FORVALTNINGSREVISJON «ARBEIDSMILJØ - MEDVIRKNIING I BYGLAND KOMMUNE»

Handsaming i møte:

Forvaltningsrevisor presenterte rapporten for utvalet.

Framlegg til vedtak vart samrøystes vedteke.

Vedteke innstilling kommunestyret:

Kommunestyret ber kommunedirektør fylgje opp dei tilrådingane som kjem fram i forvaltningsrevisjonsrapporten «Arbeidsmiljø – medvirkning i Bygland kommune».

Kommunestyret ber kommunedirektør gje ei tilbakemelding til kontrollutvalet innan 01.11.2026 om korleis tilrådingane i rapporten er fylgd opp.

Saksutgreiing:

Sakshandsamar: Inger Lise Austrud

Vedlegg:

Rapport frå Agder Kommunerevisjon IKS, datert april 2026

Saksopplysningar:Generelt:

Forvaltningsrevisjon er eit verktøy som kommunestyret og kontrollutvalet skal bruke for å sikre at kommunen drives på ein måte som varetek innbyggjarane sitt behov og rettigheter best mogleg. Forvaltningsrevisjon er ei av dei pålagte oppgåvene til kontrollutvalet. Gjennom forvaltningsrevisjon undersøker kontrollutvalet om kommunen etterlever regelverk, når fastsette mål og om ressursane vert forvalta på ein effektiv måte.

Fokus på å bidra til forbetring er eit viktig aspekt med gjennomføring av forvaltningsrevisjonar.

Bakgrunn:

Kontrollutvalet gjorde i møte i mai 2025 ei bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjektet «Arbeidsmiljø – medverknad i Bygland kommune». Føremålet har vore å undersøkje korleis Bygland kommune tek vare på dei tilsette sine moglegheiter for medverknad på arbeidsplassen. Rapporten er avgrensa til å sjå på indirekte medverknad, det vil seie medverknad som skjer gjennom kollektive ordningar på arbeidsplassen. Dette omfattar mellom anna medverknad gjennom tillitsvaldapparatet, verneombodsordninga og representasjon i formelle samarbeidsfora, som arbeidsmiljøutval og partssamansette utval/administrasjonsutval.

Rapporten har på vanleg måte vært på høyring hjå kommunen. Høyringssvaret står på side 50 i rapporten. Kommunedirektør er invitert til møtet.

Endeleg rapport vart ferdig i april 2026 og vert med dette lagt fram for handsaming i kontrollutvalet. Revisjonen vil presentere rapporten i møtet og svare på eventuelle spørsmål frå kontrollutvalet.

Problemstillingar:

Forvaltningsrevisjonsprosjektet har vært gjennomført med følgande hovudproblemstillingar:

1. *Har Bygland kommune utarbeidet rutiner som sikrer ansattes rett til medvirkning?*
2. *I hvilken grad ivaretar Bygland kommune ansattes rett til medvirkning?*

Funn:

Konklusjonane nedanfor er henta direkte frå rapporten.

Revisjonen konkluderer med at kommunen bør videreutvikle rutiner og systemer som skal bidra til å sikre medvirkning fra de ansatte i Bygland kommune. Det bør i større grad tydeliggjøres hva de ulike aktørenes roller og ansvar er, og det bør synliggjøres hvilke formelle treffpunkt kommunen skal ha for å ivareta medvirkning fra de ansatte. Dette vil etter revisjonens vurdering kunne bidra til at medvirkningsarbeidet i kommunen blir satt mer i system, sikre lik praksis i hele kommunens organisasjon samt bidra til at alle ansatte får bedre kjennskap til hvordan kommunen ivaretar medvirkning og medbestemmelse.

Revisjonen konkluderer med at Bygland kommunen bør styrke sitt arbeid med å ivareta medvirkning på arbeidsplassen.

Revisors tilrådingar:

På bakgrunn av dei vurderingane som er gjort av revisjonen i rapporten, kjem dei med nokre tilrådingar om tiltak som dei meiner kan styrke arbeidet med medverknad i Bygland kommune.

Revisjonen kjem med desse tilrådingane:

(Sitat frå rapporten)

- *Kommunen bør etablere en overordnet rutine/struktur for hvordan kommunen skal ivareta medvirkning*
- *Kommunen bør sikre at det avholdes medbestemmelsesmøter på lokalt nivå i alle enheter/kommunalområder*
- *Kommunen bør sikre at samarbeidet (hovedavtalen) evalueres årlig*
- *Kommunen bør sikre at alle verneombud får opplæring*
- *Kommune bør sikre at det er formaliserte treffpunkt mellom det enkelte verne-ombud og leder (alternativt gjennom deltagelse i medbestemmelsesmøter)*
- *Kommunen bør skriftliggjøre rolle- og ansvarsfordeling i HMS-arbeidet*
- *Kommunen bør sikre at alle medlemmene i arbeidsmiljøutvalget får nødvendig opplæring*
- *Kommunen bør sikre at det utarbeides årsrapport for arbeidsmiljøutvalget som fremlegges for kommunestyret.*
- *Kommunen bør vurdere om innkalling/referater fra arbeidsmiljøutvalget skal tilgjengeliggjøres for alle ansatte*
- *Kommunen bør vurdere om det i eget reglement er behov for å tydeliggjøre hvilke saker administrasjonsutvalget skal behandle*

Vurdering:

Som nemnt i saka er eit viktig føremål med forvaltningsrevisjon å bidra til forbetringar. Det er rimeleg å leggje til grunn at rapporten vil vere eit nyttig grunnlag for kommunen sitt forbetningsarbeid på området.

Det er kommunestyret som gjer vedtak i saka, etter innstilling frå kontrollutvalet. Sekretariatet rår kontrollutvalet til å fremje forslag for kommunestyret om å be kommunedirektøren følge opp tilrådingane frå revisjonen i rapporten.

Det bør i tillegg setjast ein frist for tilbakemelding til kontrollutvalet.

Framlegg innstilling til kommunestyret:

Kommunestyret ber kommunedirektør fylgje opp dei tilrådingane som kjem fram i forvaltningsrevisjonsrapporten «Arbeidsmiljø – medvirkning i Bygland kommune».

Kommunestyret ber kommunedirektør gje ei tilbakemelding til kontrollutvalet innan 01.11.2026 om korleis tilrådingane i rapporten er fylgd opp.

SAK 10/26 OVERSENDT SAK OM HABILITET

Handsaming i møte:

Utvalet drøfta saka og la fram følgande fellesframlegg:

Vedtak:

Kontrollutvalet ber revisor utarbeidet eit notat knytt til habilitet ved behandling av kommuneplanens samfunns- og arealdel.

Saksutgreiing:

Sakshandsamar: Inger Lise Austrud

Vedlegg:

Oversending av sak knytt til habilitet i behandling av kommuneplanens samfunns- og arealdel, datert 02.03.26

Bakgrunn for saka:

Kontrollutvalet v/ sekretariatet har motteke ei oversending knytt til habilitet ved behandling av kommuneplanens samfunns- og arealdel. Vedlagt følgjer relevante juridiske vurderingar, bestillingar av desse, samt protokollar frå behandlinga av planane.

I samband med Statkraft sitt planinitiativ for Urdehei vart det reist spørsmål om habilitet knytt til tidlegare behandling av kommunen sin samfunnsdel og arealdel. Planinitiativet vart trekt før kommunestyremøtet 12.02.2026, og saka vart difor ikkje behandla.

Den 06.02.2026 mottok kommunedirektøren ei førespurnad frå Kjell Rune Heia, uavhengig kommunestyrerepresentant. Førespurnaden inneheldt ei juridisk vurdering utarbeidd av advokat Børre Eskedahl (Eik Advokater), og omhandla behandlinga av samfunnsdel og arealdel.

Ved tidlegare behandling vart Jørund Kvaale Hansen ikkje vurdert som ugild, basert på ei juridisk vurdering frå KS-advokat. Det vart orientert om dette i kommunestyret, men ikkje fatta formelt vedtak om habilitet.

Etter at Statkraft trekte planinitiativet, vart det votert over å fjerne saka frå sakskartet. I denne voteringa vart Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin vurdert som ugilde.

Kommunedirektøren tok deretter opp habilitetsspørsmålet i si orientering til kommunestyret og foreslo å oversende saka til kontrollutvalet for vidare behandling. Kommunestyret slutta seg til dette.

Kommunedirektør er invitert til møte for å orientera om saka og svare på eventuelle spørsmål.

Vurderingar:

Kontrollutvalet arbeider på oppdrag frå kommunestyret, og fleirtalet i kommunestyret kan oppmode eller påleggje kontrollutvalet å undersøkje konkrete saker på vegner av kommunestyret.

Sekretariatet vurderer denne saka som ei bestilling frå kommunestyret om å undersøkje habilitet og føresegner i kommunelova nærare.

Sekretariatet tilrår at kontrollutvalet følgjer opp bestillinga frå kommunestyret ved å be Agder Kommunerevisjon IKS undersøkje saka.

Mandat, framdriftsplan og ressursbruk bør så langt det er mogleg drøftast og avklarast i møte.

Kontrollutvalet har ein budsjettpost for «andre konsulenttenester» på kr 72 800 som kan nyttast. Ei bestilling av ei undersøking frå Agder Kommunerevisjon IKS vil innebære at kontrollutvalet ikkje har høve til å bestille eit nytt forvaltningsrevisjonsprosjekt innanfor gjeldande budsjettramme. I så fall må ein eventuelt be kommunestyret om ei tilleggsføring.

Saka vert lagt fram utan framlegg til vedtak. Kontrollutvalet drøfter saka i møte.

Framlegg til vedtak:

SAK 11/25 REVISOR ORIENTERAR

Handsaming i møte:

Rekneskapsrevisjon:

Ferdig med årsoppgjersrevisjon

Forvaltningsrevisjon:

- Arbeid med eigarskapskontroll med forvaltningsrevisjon i Setesdal Brannvesen IKS er godt i gang.

Framlegg til vedtak vart samrøystes vedteke.

Vedtak:

Kontrollutvalet tar informasjonen frå revisor til orientering.

Saksutgreiing:

Sakshandsamar: Inger Lise Austrud

Bakgrunn for saka:

Det er kontrollutvalets ansvar å sjå til at det blir gjennomført revisjon i kommunen.

Revisor orienterar løpande gjennom året om relevante saker og tema. På denne måten held kontrollutvalet seg informert om det løpande revisjonsarbeidet.

Dei tema revisor orienterar om vil bli protokollført.

Framlegg til vedtak:

Kontrollutvalet tar informasjonen frå revisor til orientering.

Fast post

Videre arbeid i kontrollutvalet: Neste møte i kontrollutvalet 08.06.26

Eventuelt

Referatsak

Ref. 03/26 Sluttrapport frå tilsyn med landbruksforvaltninga

Kontrollutvalet tek referatsaka til orientering

Agder Sekretariat

Kontrollutvalet i Bygland kommune

Sak 13/26

Møtedato: 05.10.26

Sakshandsamar: ILA

SAK 13/26 OVERORDNA REVISJONSSTRATEGI 2026 BYGLAND KOMMUNE

Vedlegg:

Overordna revisjonsstrategi 2026 frå Agder Kommunerevisjon IKS

Bakgrunn for saka:

Etter kommunelova § 23-2 første ledd bokstav a, skal kontrollutvalet sjå til at kommunens rekneskap blir revidert på ein forsvarleg måte.

I forskrift om kontrollutval og revisjon §3 går det fram at kontrollutvalet skal halde seg løpande orientert om revisjonsarbeidet og mellom anna sjå til at:

- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte*
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjer og avtaler med revisor*

Orientering om den overordna revisjonsstrategien og revisjonen si risikovurdering er ein viktig del av kontrollutvalet sitt arbeid med å følgje opp påseansvaret overfor rekneskapsrevisor.

Den overordna revisjonsstrategien omfattar heile kommunen og gjer greie for føremålet med revisjonen, ei førebels vurdering av risiko, kommunen sin økonomiske situasjon, informasjon om risikostyring og økonomisk internkontroll, fastsetjing av vesentlegheitsgrense, samt revisjonsplan. Strategien er det overordna planleggingsdokumentet for gjennomføringa av rekneskapsrevisjonen.

Revisjonen vil presentere strategien i møtet og svare på eventuelle spørsmål frå utvalet.

Vurderingar:

Føremålet med kontrollutvalet si handsaming av den overordna revisjonsstrategi er å sikre at utvalet tek vare på ansvaret sitt for å sjå til at revisjonen av kommunen sitt rekneskap blir gjennomført på ein forsvarleg måte.

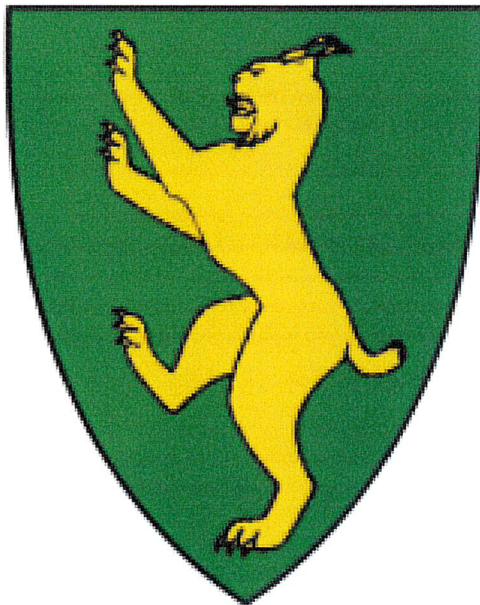
Framlegg til vedtak:

Kontrollutvalet tek overordna revisjonsstrategi 2026 for Bygland kommune til orientering.

OVERORDNET REVISJONSSTRATEGI

REGNSKAPSREVISJON 2026

BYGLAND KOMMUNE

AGDER KOMMUNEREVISJON IKS

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Revisjonens formål.....	3
3	Foreløpig risikovurdering.....	4
3.1	Kommunens økonomi.....	4
3.1.1	Drift.....	4
3.1.2	Investeringer.....	5
3.2	Viktige utfordringer.....	6
3.3	Kommunens risikostyring og økonomisk intern kontroll.....	6
4	Fastsettelse av vesentlighetsgrense	7
5	Revisjonsplan	7
6	Avslutning.....	7

1 Innledning

Formålet med dokumentet er å informere kontrollutvalget på et overordnet nivå om den revisjonsstrategi en har lagt for regnskapsåret 2026. I henhold til god revisjonsskikk er planen for revisjonen dynamisk for å ta hensyn til eventuelle endringer.

Revisor skal følge lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i sitt arbeid. De bestemmelser / retningslinjer revisor skal følge består primært av:

- Kommuneloven av 22.06.2018 med forskrifter
- Forskrift om kontrollutvalg og revisjon
- Internasjonale revisjonsstandarder (International Standards on Auditing – ISA)
- God kommunal revisjonsskikk

Revisjon av kommunen utgjør i henhold til kommuneloven tre hovedoppgaver:

- regnskapsrevisjon,
- forvaltningsrevisjon og
- eierskapskontroll.

I tillegg skal det utføres forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen..

Agder Kommunerevisjon IKS er valgt som revisor og skal levere disse tjenestene til kommunen.

Overordnet revisjonsstrategi er det overordnede planleggingsdokument for gjennomføring av regnskapsrevisjon. Formålet med overordnet revisjonsstrategi er å dokumentere tilstrekkelige og effektive revisjonshandlinger i forbindelse med regnskapsrevisjon. Revisjonsstandarden «ISA 300 Planlegging av revisjon av et regnskap» ligger til grunn for dette dokumentet.

Vi er av den oppfatning at denne overordnede revisjonsstrategien, sammen med våre øvrige muntlige og skriftlige rapporteringer, dekker kravene som stilles til dokumentasjon av vårt arbeid. Dette dokumentet er også utarbeidet slik at det kan hjelpe kontrollutvalget med å oppfylle sitt tilsyns- og påseansvar.

2 Revisjonens formål

Formålet med regnskapsrevisjon er å bekrefte at årsregnskapet er utarbeidet i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

Revisor konkluderer på regnskapsrevisjon gjennom revisors beretning. I revisors beretning uttaler revisor seg med høy, men ikke absolutt, sikkerhet om følgende forhold:

- om årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir det alt vesentlige dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til Bygland kommune per 31. desember, og at resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge.
- om opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er i samsvar med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter
- om ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av kommunen regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

I revisors beretning uttaler en seg også med moderat sikkerhet om følgende forhold:

- om det i årsberetningen er gitt dekkende redegjørelse for budsjettavvik, enten det skyldes beløpsmessige avvik eller avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av midlene.

Revisor skal opparbeide seg en forståelse av kommunen, dens virksomhet og omgivelser, herunder også kommunens interne kontroll. Revisor må også vurdere hvorvidt innhentet informasjon tyder på at det foreligger misligheter. Dette følger av «ISA 240 Misligheter og feil» at revisor gjennom revisjonen skal bidra til å forebygge og avdekke misligheter. Begrepet misligheter benyttes primært om tilsiktede handlinger. Det er særlig to typer tilsiktede handlinger som er relevante for revisor; uredelig regnskapsrapportering og underslag av eiendeler. Dersom det konstateres misligheter ved revisjon eller på annen måte, skal revisor straks sende en foreløpig innberetning til kontrollutvalget. Når saksforholdet er nærmere avklart skal revisor sende nummerert brev til kontrollutvalget med kopi til kommunedirektøren¹.

3 Foreløpig risikovurdering

Revisjonsstandarden «ISA 315 Identifisering og vurdering av risikoen for vesentlig feilinformasjon gjennom forståelse av enheten og dens omgivelser» inneholder krav for hvilke handlinger revisor skal utføre for å danne grunnlag for å identifisere og anslå risikoer for vesentlig feilinformasjon i regnskapet.

Revisor gjennomfører risikoanalyse av kommunen for å kartlegge om der er områder hvor det foreligger risiko som kan medføre vesentlige feil i regnskapet. Gjennom risikoanalyser vurderes risiko på de ulike områder, og resultatet av analysene har betydning for omfanget og valget av revisjonshandlinger som skal utføres.

Kommunen er en stabil virksomhet, med faste oppgaver som skal løses innenfor budsjettets rammer. Rammene for kommuner er avhengig av nivået på overføring fra statsbudsjettet (rammetilskudd og inntektsutjevning) og skatteinntektene.

3.1 Kommunens økonomi

3.1.1 Finansielle måltall

Det er i kommuneloven § 14-2 gitt at kommunestyret skal vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi. Kommunestyret vedtok i sak 102/25 følgende økonomiske måltall:

- Måltall for disposisjonsfond vert sett til minimum 15 % av driftsinntektene
- Måltall for langsiktig gjeld vert sett til maksimum 75 % av driftsinntektene
- Måltall for netto driftsresultat er minimum 1,75% av driftsinntektene

Per 31.12.25 fremkommer det følgende tall

Måltall	Fastsatt mål	Per 31.12.25	
Disposisjonsfond	Minst 15 %	30 %	Mål oppnådd
Langsiktig gjeld	Maksimum 75 %	67 %	Mål oppnådd
Netto driftsresultat	Minst 1,75%	2,2%	Mål oppnådd

Kommunen har per 31.12.25 oppnådd alle sine vedtatte finansielle måltall.

¹ Kommuneloven § 24-7

3.1.2 Drift

Kommunens driftsregnskap viste i 2025 et positivt netto driftsresultat på kr 4,5 mill.

Netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt. Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi² anbefaler at netto driftsresultat for kommunesektoren som helhet over tid bør utgjøre om lag 1,75 %.

Netto driftsresultat for Bygland kommune utgjorde 2,2%³ i 2025.

I økonomiplan 2026-2029 er det budsjettert med netto driftsresultat under måltallet for årene 2026-2028.

3.1.3 Investeringer og finansiering

Kommunen har budsjettert med kr 12,6 mill. i investeringer i varige driftsmidler og kr 0,5 mill. i aksjer i 2026. Kr 11,2 mill. lånefinansieres.

De største investeringsprosjekter er:

(i hele 1 000 kr)

Prosjekt	2026
Pakkbua – bruksendring og opprustning	2 000

Basert på erfaring fra tidligere års revisjon foreligger det ikke forhold som indikerer særskilt risiko knyttet til investeringer.

3.1.4 Langsiktig gjeld

Kommunens langsiktige gjeld, eksklusive pensjonsforpliktelser var på kr 144,4 mill. pr. 31.12.25. Kommunestyret har vedtatt et måltall om at langsiktig gjeld maksimalt bør utgjøre 75 % av driftsinntektene. Per 31.12.25 utgjorde disse lån 67% av driftsinntektene.

Det er i 2026 budsjettert med låneopptak på 11,2 mill og det er budsjettert å betale kr 6,2 mill. i avdrag.

I økonomiplan 2026-2029 er det budsjettert med at måltallet ikke oppfylles fra 2028.

Kommunen holder seg innenfor kommunelovens bestemmelser om maksimal avdragstid.

3.1.5 Likviditet

For å ha god likviditet, bør kontantbeholdningen være minst 1/12 av omsetningen og forholdet mellom omløpsmidler og forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld bør ikke være lavere enn 2.

Bankinnskudd per 31.12.2025 var kr 98,6 mill., og forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld var 3,8.

Kommunens likviditet synes tilfredsstillende.

² Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi – juni 2021

³ Av sum driftsinntekter

3.2 Viktige utfordringer

- Demografiske endringer, tallet på eldre øker, mens tallet på barn og unge går ned
- Rekruttering av fagfolk
- Usikkerhet knyttet til fremtidige inntekter fra kraftsektoren
- Kommunen har en høyere andel barn som vokser opp i vedvarende lavinntekt enn Agder og landet ellers.
- Levekårsutfordringer
- Høye kostnader til barnevern
- Mye gammel infrastruktur og stor eiendomsmasse som genererer store vedlikeholdskostnader

3.3 Kommunens risikostyring og økonomisk intern kontroll

Revisor skal opparbeide seg en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen.

Den interne kontrollen kan igjen deles inn i følgende komponenter:

- Kontrollmiljø
- Kommunen risikovurderingsprosess
- Informasjonssystemer
- Kontrollaktiviteter
- Overvåking av kontroller.

KRD kom i 2010 ut med 85 anbefalinger til styrket egenkontroll i kommuner og kommuner. KS har gitt veiledninger⁴ til bruk for kommunens arbeid med intern kontroll basert på disse anbefalingene.

Bygland kommune har etablert interne kontrollrutiner på en rekke områder. Revisor gjennomgår disse løpende de gjennom året i revisjonsarbeidet. Vesentlige rutiner for vårt arbeid er kommunens interne retningslinjer, regnskaps -og budsjettoppfølging og rutiner rundt attestasjon og anvisning. Kommunedirektøren gir årlig tilbakemelding på den interne kontrollen i sitt svar på forespørsel til ledelsen fra revisjonen.

Det rapporteres fra kommunedirektøren til kommunestyret i to tertialrapporter i tillegg til årsregnskapet.

⁴ Orden i eget hus – Kommunedirektørens egenkontroll, april 2020

4 Fastsettelse av vesentlighetsgrense

Revisor skal ikke være opptatt av bagatellmessige forhold, og vil planlegge å utføre revisjonen med sikte på å avdekke eventuelle vesentlige feil eller mangler. Det følger av «ISA 320 Vesentlighet ved planlegging og gjennomføring av en revisjon» at revisor ved utarbeidelse av den overordnede revisjonsstrategien skal fastsette en vesentlighetsgrense for regnskapet totalt sett. Med vesentlig menes her at årsregnskapet ikke inneholder feilinformasjon som ville fått brukerne av årsregnskapet til å treffe en annen beslutning dersom feilinformasjonen ikke var tilstede.

Vesentlighetsbegrepet brukes av revisor både ved planlegging og utførelse av revisjon. Begrepet er også sentralt ved evaluering av virkningen av identifisert feilinformasjon på revisjonen og av eventuell ikke-korrigert feilinformasjon i regnskapet. Vesentlighetsgrensen er sentral ved utarbeidelse av en konklusjon på regnskapet. I en normal revisjonsberetning sier revisor at *«årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling»*.

5 Revisjonsplan

Med basis i overordnet revisjonsstrategi blir det utarbeidet revisjonsplan. Revisjonsplanen angir de enkelte revisjonshandlinger som revisor skal utføre. Revisjonsplanen er revisjonens interne arbeidspapirer og skal ikke behandles politisk.

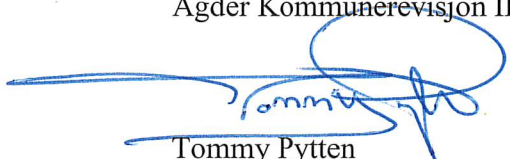
6 Avslutning

Den overordnede revisjonsstrategiens risiko- og vesentlighetsvurderinger bygger på en foreløpig vurdering av bl.a. erfaring, historisk regnskapsmaterieell og den interne kontroll som foreligger.

Det videre arbeidet med regnskapsrevisjonen kan avdekke forhold som kan medføre endringer i revisjonsstrategien. Vesentlige endringer dokumenteres.

Kristiansand, 4. august 2026

Agder Kommunerevisjon IKS

Tommy Pytten
Statsautorisert revisor

Agder Sekretariat KO

Kontrollutvalet i Bygland kommune

Sak 14/26

Møtedato: 05.10.26

Sakshandsamar: WG

SAK 14/26 BUDSJETT FOR KONTROLLARBEIDET I BYGLAND KOMMUNE 2027

Vedlagte saksdokument:

1. Vedteke budsjett for Agder Sekretariat KO
2. Agder Kommunerevisjon IKS – delbudsjett Bygland 2027

Bakgrunn for saka:

Kommunen skal ha ei forsvarleg revisjonsordning og eit uavhengig sekretariat. Budsjettframlegget inneheld difor lovpålagte oppgåver. Budsjettframlegget er delt inn i 3 hovudgrupper; kontrollutvalet sine utgifter, utgifter til revisjonstenester og til sekretariat.

Kommunal- og Moderniseringsdepartementets Veileder om kontrollutvalets rolle og oppgåver s. 16, seier bl.a. at: Kontrollutvalet skal utarbeide framlegg til budsjett. I budsjettet må kontrollutvalet synleggjere kontrollutvalets eigne kostnader og kostnader knytt til revisjonsaktiviteter.

Videre står det noko om kven som kan gjera endringar i kontrollutvalets budsjett: Budsjettframlegg frå kontrollutvalet kan berre endrast av kommunestyret.

Grunnen til at kontrollutvalets budsjett er i ei særstilling, er at utvalet skal vere fritt og uavhengig av dei organa som utvalet skal kontrollere.

Kontrollutvalets budsjettframlegg skal difor uendra følgje det samla budsjettframlegget til kommunestyret, slik at kommunestyret ved budsjetthandsaminga har naudsynt informasjon om kva for eit budsjett kontrollutvalet treng for å utøve sin funksjon.

Når det gjelder betaling for tenester som vert kjøpt av revisjonsselskapet og sekretariatet for kontrollutvala, vert desse fastsett av hhv. representantskapet for revisjonen og av styret for sekretariatet og kan berre endrast av desse.

Agder Sekretariat KO

Driftstilskotet skal dekkje den normale aktiviteten i kontrollutvalet, frå sakshandsaming til utsending av innkallingar og utskrifter, oppfølging av vedtaka i kontrollutvalet, arkivhald med meir.

Agder Sekretariat KO er omdanna til eit kommunalt oppgåvefellesskap, og representantskapet fastsette budsjettet for 2027 i møte 19.06.26. Vedlagt følgjer utskrift av representantskapet si handsaming av økonomiplanen med budsjett for 2027. Kriteria for fordeling av utgiftene er ein fast del, samt ein variabel del som blir berekna med utgangspunkt i talet på innbyggjarar og talet på møte i kontrollutvala.

Det er budsjetttert med fem møte i kontrollutvalet i 2027.

Driftstilskotet frå Bygland kommune til Agder Sekretariat blir auka frå kr 186 000 i 2026 til kr 194 000 i 2027. Denne auken tilsvarer om lag 4 %.

Deltakertilskotet for 2027 blir fordelt slik mellom deltakarkommunane:

Tabell: Utvikling i deltakertilskudd

Deltakerkommune	Tilskudd 2027 (B)	Tilskudd 2026 (R)	Tilskudd 2025 (R)
Bygland	194.000	186.000	178.000
Bykle	193.000	185.000	178.000
Evje og Hornnes	216.000	207.000	199.000
Farsund	266.000	255.000	244.000
Flekkefjord	261.000	251.000	240.000
Hægebostad	199.000	191.000	183.000
Iveland	195.000	188.000	180.000
Kvinesdal	235.000	226.000	216.000
Lindesnes	393.000	379.000	362.000
Lyngdal	288.000	276.000	264.000
Sirdal	200.000	192.000	184.000
Valle	194.000	187.000	179.000
Åseral	191.000	184.000	176.000

*) Avrundet til nærmeste hele 1000 kr.

For nærmere informasjon vises det til vedlagte sak om økonomiplan/budsjett frå representantskapet.

Agder Kommunerevisjon IKS:

I medhald av lov om interkommunale selskap § 18 og 20 skal representantskapet vedta budsjett for komande kalenderår og ei gong i året vedta selskapets økonomiplan.

I medhald av selskapsavtalen ligg det til representantskapets mynde å vedta budsjett og økonomiplan, herunder å bestemme den nærmare fordelinga av utgifter på den enkelte kommune og verksemd. Vedteke budsjett/økonomiplan skal sendast eigarane innan 10. oktober før budsjettåret for innarbeiding i deltakarkommunens årsbudsjett.

Sekretariatet har motteke delbudsjett for 2027 frå Agder Kommunerevisjon IKS. Der er det lagt inn ei auke i tilskotet til revisjonen med 4,3% frå året før.

I tillegg kjem kr 65 000 til forenkla etterlevelseskontroll. Samla revisjonstilskot for 2027 utgjer dermed kr 782.000.

Tilskotet skal dekke rekneskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll m.m.

For ytterlegare informasjon om budsjettet syner ein til det vedlagte delbudsjett frå revisjonen.

Revisjonen vil vere til stades i møte og kan kommentere budsjettet ytterlegare og svare på eventuelle spørsmål.

Kontrollutvalet sine utgifter:

Budsjettet for kontrollarbeidet skal omfatte kontrollutvalets samla verksemd.

Det er lagt inn ei auke tilsvarande forventa prisvekst.

Budsjettframlegget:

Det framlagte budsjettframlegg for kontrollarbeidet bygger på:

- Førre års budsjettramme
- Delbudsjett Bygland for Agder Kommunerevisjon IKS for 2027
- Vedteke budsjett for Agder Sekretariat KO for 2027

Kontrollbudsjett Bygland kommune	Budsjettframlegg 2027	Vedteke budsjett 2026
Tilskot til revisjonen	Kr. 782.000	Kr. 749.500
Kommunen sin del av sekretariatstenester	Kr. 194.000	Kr. 186.000
<u>Kontrollutvalets utgifter:</u>		
Møtegodtgjersle og tapt arbeidsforteneste m.m.	Kr. 27.000	Kr. 26.000
Kurs og opplæring:	Kr. 43.000	Kr. 41.600
Beverting:	Kr. 5.400	Kr. 5.200
Andre konsulenttenester: (ekstra ressursar til forvaltingsrevisjon, eigarskapskontroll mv.)	Kr. 75.700	Kr. 72.800
Totalbudsjett	Kr. 1.127.100	Kr. 1.081.100

Framlegg til vedtak:

1. Kontrollutvalet tilrår en budsjettramme for kontrollarbeidet i Bygland kommune for 2027 på kr 1 127 100
2. Kontrollutvalets budsjettframlegg skal uendra følge det samla budsjettframlegget for kommunen til kommunestyret.

Kontrollutvalget i
Bygland kommune

Del-budsjett for kontroll- og tilsynsarbeid i Bygland kommune for 2027

Budsjettbehandlingen

Kontrollutvalget skal utarbeide forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen. Kontrollutvalgets forslag til budsjettramme for kontroll- og tilsynsarbeid skal følge formannskapetets innstilling til kommunestyret. Kontrollutvalgets leder har møte- og talerett i kommunestyret når utvalgets saker behandles.

Agder Kommunerevisjon IKS – møteforberedelse, deltakelse ved kontrollutvalgs- og kommunestyremøter samt fagkontakt med sekretær

Iht kommuneloven plikter revisor å være tilstede i kommunestyret ved behandling av saker som har tilknytning til revisors oppdrag. Revisor deltar også ved kontrollutvalgets møter. Sekretæren for kontrollutvalget vil ha utstrakt behov for kontakt med revisjonen for informasjon/drøfting av saksforberedelse til møter. Revisjonens tidsforbruk til møteforberedelse og møtedeltakelse ved politiske møter samt nødvendig fagkontakt med sekretær inngår i revisjonstilskuddet.

Regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon - revisjonstilskudd

Det følger av Kommuneloven at kontrollutvalget skal påse at kommunen har regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon.

Regnskapsrevisjon

Revisjonstilskuddet er basert på budsjettert tidsforbruk til bla løpende revisjon, årsoppgjørrevisjon og alle pliktige attestasjonsoppgaver, herunder evt mislighetssaker/varslingssaker.

Forvaltningsrevisjon

Agder Kommunerevisjon IKS har i 2024 utarbeidet ny risiko og vesentlighetsvurdering som grunnlag til plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Risiko og vesentlighetsvurdering er basert på en gjennomgang av hele kommunens virksomhet hvor risiko og

vesentlighetsvurderingen vurderes utfra lav (L), middels (M) eller høy (H) og/eller en kombinasjon av disse. Analysen er utført av revisjonen etter bestilling fra kontrollutvalget og er sammen med plan for forvaltningsrevisjon behandlet av kommunestyre høsten 2024. Analysen danner sammen med plan for forvaltningsrevisjon, grunnlag for kontrollutvalgets bestilling av forvaltningsrevisjon i perioden. Plan for forvaltningsrevisjon er dynamisk og behov for endringer vurderes fortløpende av kontrollutvalget. Kontrollutvalget har bestilt forvaltningsrevisjonsprosjekt «Arbeidsmiljø – medvirkning» som er presentert for kommunestyret høsten 2026.

Agder Kommunerevisjon IKS – Revisjonstilskudd 2026 – 2027;

Revisjonstilskuddet utgjør kr 717.000,-. Det er en økning i revisjonstilskuddet på 4,3 % fra 2026 til 2027, som i hovedsak utgjør lønns og prisvekst. Revisor er i ny kommunelov pålagt å gjennomføre forenklet etterlevelseskontroll. Denne oppgave er budsjettet til kr 65.000,-.

Eierskapskontroll (forvaltningsrevisjon)

Det skal gjennomføres eierskapskontroll i kommunens hel/deleide selskaper. Agder Kommunerevisjon IKS har i løpet av 2024 utarbeidet ny risiko og vesentlighetsvurdering som grunnlag for å gjennomføre eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon. Analysen er sammen med plan for eierskapskontroll behandlet av kommunestyret høsten 2024. Analysen og plan for eierskapskontroll danner grunnlag for kontrollutvalgets bestilling av eierskapskontroll fra revisjonen. Kontrollutvalget har bestilt eierskapskontroll med forvaltningsrevisjon i Setesdal Brannvesen IKS.

Mål for kontrollen vil kunne være å vurdere om selskapene drives på en slik måte at kommunens målsetting med eierskapet ivaretas på en best mulig måte. Dette kan bety gode og effektive tjenester for kommunen, og gi en best mulig avkastning og ivaretagelse av samfunnsansvarlig forretningsdrift. Tilskuddet på eierskapskontroll inngår i revisjonstilskuddet.

Tallbudsjett - 2027 med noter

Vedlagt følger del-budsjett for 2027 for kontroll- og tilsynsarbeid i kommunen. De resterende budsjettposter, knyttet til kontrollutvalgets drift, utarbeides av kontrollutvalgets sekretær. Sekretæren fremmer også forslag til vedtak i saken.

Revisjonens tilskudd fra kommunen er beregnet etter medgått tid og en timepris tilnærmet selvkost.

Tor Ole Holbek
Revisjonsdirektør

Budsjettforslag for revisjon, eierskapskontroll og revisjonens deltakelse ved politiske møter i 2027 – Bygland kommune

Tilskudd Agder Kommunerevisjon IKS forberedelse, møtedeltakelse kontrollutvalg, kommunestyret mv.		1
Forenklet etterlevelseskontroll (lovpålagt oppgave)	65 000,00	2
Revisjonstilskudd Agder Kommunerevisjon IKS *	717 000,00	3
Sum	782 000,00	

* kr 749.500,- var budsjett for 2026 inkludert lovpålagt oppgave (forenklet etterlevelseskontroll)

Noter:

Note 1

Arbeid med revisjonens tid til forberedelse og deltakelse ved politiske møter samt arbeid og dialog med sekretariatet, inngår i revisjonstilskuddet.

Note 2

Revisor er i ny kommunelov pålagt å utføre forenklet etterlevelseskontroll. Denne oppgaven er det ikke tidligere budsjettet.

Note 3

Revisjonstilskuddet er beregnet til Kr 717.000,-. Det er lagt til grunn en utgiftsøkning på 4,3 % for 2027, som i hovedsak utgjør lønns og prisvekst. I beløpet inngår både regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Det ble i 2024 utarbeidet en ny risiko og vesentlighetsvurdering som grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll for perioden 2023-2027. Risiko og vesentlighetsvurderingen ble sammen med plan for eierskapskontroll behandlet av kommunestyret høsten 2024. Kontrollutvalget vil basert på planene bestille forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i perioden.

Kristiansand, 25.09.26

Tor Ole Holbek
Revisjonsdirektør

Agder Sekretariat KO

Sekretariat for kontrollutvalg i Agder

Representantskapet 19.06.26

SÆRUTSKRIFT

SAK 05/26 ØKONOMIPLAN 2027–2030 MED ÅRSBUDSJETT FOR 2027

Behandling i møtet:

Daglig leder presenterte hovedtrekkene i saken.

Representantskapet fattet følgende vedtak:

1. Representantskapet vedtar økonomiplan 2027-2030 med et årsbudsjett for 2027 på kr. 3.025.000.
2. Utgiftene fordeles mellom deltakerkommunene som følger:

Evje og Hornnes	Kr. 216.000
Bygland	Kr. 194.000
Bykle	Kr. 193.000
Farsund	Kr. 266.000
Flekkefjord	Kr. 261.000
Hægebostad	Kr. 199.000
Iveland	Kr. 195.000
Kvinesdal	Kr. 235.000
Lindesnes	Kr. 393.000
Lyngdal	Kr. 288.000
Sirdal	Kr. 200.000
Valle	Kr. 194.000
Åseral	Kr. 191.000

3. Representantskapet foretar avregning i tråd med samarbeidsavtalen etter at årsregnskapet for 2027 foreligger.

Saksfremstilling:

Saksbehandler: Willy Gill

Vedlegg:

Generelt:

Året 2027 er det 23. driftsåret i Agder Sekretariat. Sekretariatet ble vedtatt omdannet til kommunalt oppgavefellesskap KO med virkning fra 01.11.23. Representantskapet skal fastsette økonomiplan med årsbudsjett for 2027.

Eierkommuner:

Bygland, Bykle, Evje og Hornnes,
Farsund, Flekkefjord, Hægebostad,
Iveland, Kvinesdal, Lindesnes,
Lyngdal, Sirdal, Valle, Åseral

Ansatte:

Daglig leder Willy Gill
Telefon: 90 95 62 46
E-post: willy.gill@asekretariat.no

Rådgiver Inger Lise Austrud
Telefon: 91 86 99 75
E-post: inger.lise.austrud@asekretariat.no

Agder Sekretariat

Sekretariat for kontrollutvalg i Agder

Agder Sekretariat har 13 eier- og deltakerkommuner etter kommunesammenslåingene fra 01.01.20,

For 2027 har jeg lagt inn en økning på 4,0% som medfører et totalbudsjett på kr. 3.025.000.

Lønnsutgifter inkl. pensjon og arbeidsgiveravgift.

Lønn og sosiale kostnader utgjør om lag 88% av selskapets driftsutgifter og utgjør dermed den viktigste faktoren ved beregning av vekst i budsjettene. Rammen for det kommunale lønnsoppgjøret for 2025 endte på 4,4%, og årets lønnsoppgjør ser ut til å ende på en tilsvarende økning. Foreløpig anslag tyder på lønnsøkning på om lag 4% i 2027.

Øvrige driftsutgifter.

Denne posten utgjør om lag 12% av driftsutgiftene og dekker blant annet husleie, kurs/opplæring, kontingenter/medlemskap/abonnementer, telefon/bredbånd og div. IT. Denne posten må fortsatt budsjetteres noe opp. Det skyldes ikke minst krav til obligatorisk etterutdanning, jf. krav fra NKRF. Hver medarbeider skal i løpet av en 3-årsperiode gjennomføre minst 105 kurstimer innenfor relevante fagområder. De senere årene har det vært en betydelig økning i hva vi må betale for deltakelse på aktuelle kurs og konferanser. Noe opplæring/kursemner kan gjennomføres som *e-kurs*, men mesteparten krever fysisk deltakelse. En betydelig andel av de fysiske konferansene er for både sekretariat og kontrollutvalgsmedlemmer. Blant annet gjennomføres den årlige kontrollutvalgskonferansen i regi av NKRF på Gardermoen hvert år. Dette er et viktig samlingspunkt for både oss sekretærer og for kontrollutvalgene. Derfor prioriterer vi deltakelse på denne konferansen.

Agder Sekretariat er en kompetansebedrift. Opplæring gjennom kurs, konferanser og videreutdanning er viktig for å sikre gode tjenester til kontrollutvalgene, og for å beholde/rekruttere personell med god og riktig kompetanse.

På litt sikt ser en for seg anskaffelse av et sak/arkiv system som medfører en anskaffelses-kostnad og noe økte driftskostnader. En ser også for seg at man har en post for bistand.

En vil fortsatt arbeide for effektiv ressursutnyttelse og nøktern drift.

Inntekter/deltakertilskudd.

I forbindelse med vedtatt organisasjonsendring fra 01.11.23 ble det vedtatt ny modell for beregning av deltakertilskudd basert på en fast andel pr. deltakerkommune, samt en variabel del basert på antall møter og antall innbyggere. Denne modellen bygger selvfølgelig på et budsjett, men i tillegg foretas det en avregning året etterpå regnskapsåret som sikrer dekning av sekretariatets utgifter (sett over 2 år).

Rentenivået varierer og i budsjettforslaget er renteinntektene budsjettert med kr. 0. Her er det med andre ord en liten «reserve» i budsjettet. Det har i flere år blitt brukt av disposisjonsfondet for å dekke inn negative resultater, så eventuelle positive resultater vil komme godt med for å bygge opp igjen disposisjonsfondet.

Deltakertilskuddet for 2027:

Agder Sekretariat

Sekretariat for kontrollutvalg i Agder

Tabell: Utvikling i deltakertilskudd

Deltakerkommune	Tilskudd 2027 (B)	Tilskudd 2026	Tilskudd 2025
Evje og Hornnes	216.000	207.000	199.000
Bygland	194.000	186.000	178.000
Bykle	193.000	185.000	178.000
Farsund	266.000	255.000	244.000
Flekkefjord	261.000	251.000	240.000
Hægebostad	199.000	191.000	183.000
Iveland	195.000	188.000	180.000
Kvinesdal	235.000	226.000	216.000
Lindesnes	393.000	379.000	362.000
Lyngdal	288.000	276.000	264.000
Sirdal	200.000	192.000	184.000
Valle	194.000	187.000	179.000
Åseral	191.000	184.000	176.000
Sum	3 025 000	2 908 000	2 783 000

*) Avrundet til nærmeste hele 1000 kr.

Økonomiplan 2027 – 2030.

Med ny organisasjonsform kommunalt oppgavefellesskap, KO, er det krav om utarbeidelse av økonomiplan. Året 2027 er første år i økonomiplanperioden 2027-2030, og utgjør årsbudsjettet for 2027.

Tabell: Økonomiplan 2027-2030 med årsbudsjett 2027

	2027*	2028*	2029*	2030*
Sum driftsinntekter	3.025	3.025	3.025	3.025
Sum driftsutgifter	3.025	3.025	3.025	3.025
Resultat	0	0	0	0

*) 2027- kroner

Vurderinger:

Styret har behandlet saken i møte 13.05.26 og vedtok følgende innstilling til representantskapet:

Innstilling:

1. Representantskapet vedtar økonomiplan 2027-2030 med et årsbudsjett for 2027 på kr. 3.025.000.
2. Utgiftene fordeles mellom deltakerkommunene som følger:

Evje og Hornnes	Kr. 216.000
Bygland	Kr. 194.000
Bykle	Kr. 193.000
Farsund	Kr. 266.000
Flekkefjord	Kr. 261.000
Hægebostad	Kr. 199.000
Iveland	Kr. 195.000
Kvinesdal	Kr. 235.000
Lindesnes	Kr. 393.000
Lyngdal	Kr. 288.000
Sirdal	Kr. 200.000

Agder Sekretariat

Sekretariat for kontrollutvalg i Agder

Valle	Kr. 194.000
Åseral	Kr. 191.000

3. Representantskapet foretar avregning i tråd med samarbeidsavtalen etter at årsregnskapet for 2027 foreligger.

Rett utskrift:

Willy Gill
Daglig leder
(sign.)

Agder Sekretariat KO

Kontrollutvalet i Bygland kommune

Sak 15/26

Møtedato: 05.10.26

Sakshandsamar: ILA

SAK 15/26 VALGT OMRÅDE FOR ETTERLEVINGSKONTROLL MED ØKONOMIFORVALTNINGA

Vedlegg:

Risiko- og vesentlegvurdering for forenkla etterlevingskontroll frå Agder Kommunerevisjon IKS.

Bakgrunn for saka:

I kommunelova § 24-9 står det følgjande om oppgåva til revisor:

Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

Saksframstilling:

Ansvar for oppgåva ligg hos rekneskapsrevisor, og lova legg opp til at det skal utarbeidast ein uttale basert på arbeid med moderat grad av sikkerheit.

Det går fram av risiko- og vesentlegvurderinga at revisor, etter ei samla vurdering har valt ut rutinar for kommunale leigeforhold som område for etterlevingskontrollen.

Revisor vil sjå på etterleving av følgjande forhold:

- *at kommunen har oversikt over alle leigeforhold*
- *at det ligg føre ein signert leigeavtale mellom kommunen som utleigar og leigetakar*
- *at fakturert leige samsvarer med gjeldande leigeavtale, medrekna avtalte reguleringar av leiga*

Den forenkla etterlevingskontrollen med økonomiforvaltninga vil bli gjennomført og rapportert til kontrollutvalet innan den lovpålagde fristen 30. juni 2027.

Rekneskapsrevisor vil vere til stades i møtet.

Vurdering:

Forenkla etterlevingskontroll erstattar ikkje den ordinære rekneskapsrevisjonen eller forvaltningsrevisjonen, men fungerer som eit supplement til desse. Kontrollutvalet sitt ansvar

er avgrensa til å sjå til at slik kontroll blir gjennomført, samt å halde seg orientert om risiko- og vesentlegvurderinga og resultata frå kontrollen.

Denne typen kontroll styrkjer kontrollutvalet sitt grunnlag for å ivareta ansvaret for å føre tilsyn med at økonomiforvaltninga skjer i tråd med lovverk og politiske vedtak.

Framlegg til vedtak:

Kontrollutvalet tek risiko- og vesentlegvurderinga for forenkla etterlevingskontroll med økonomiforvaltninga i Bygland kommune til orientering.

FORENKLET ETTERLEVELSESKONTROLL ØKONOMIFORVALTNINGEN 2026 – BYGLAND KOMMUNE – RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

1. Bakgrunn

Forenklet etterlevelseskontroll er hjemlet i kommuneloven § 24-9 og angir følgende oppgave til revisor:

«Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko - og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30.juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.»

Denne bestemmelsen ble tatt inn i loven da kontroll av økonomiforvaltningen forsvant som fast del av regnskapsrevisjonen etter endring av revisjonsforskriften i 2004. Utvalget som la frem NOU 2016: 4 Ny kommunelov uttalte bla. «*Målsettingen med å innta denne oppgaven er å etablere et system i forlengelsen av den finansielle revisjonen, med enkle og jevnlig kontrollen som i større grad kan fange opp betydelige svakheter i sentrale deler av økonomiforvaltningen.*»

Det er i forarbeidene presisert dette skal være en oppgave som skal løses med begrenset ressursbruk, og det skal avgis en uttalelse med moderat sikkerhet, i motsetning til revisjonsberetningen som avgis med høy sikkerhet. Denne oppgaven skal ikke være en erstatning for kommunens internkontroll, men kan bidra til å forbedre internkontrollen.

Det er kommunen som juridisk enhet som er vurderingsenhet, da kommunen ikke har noen kommunale foretak, gjelder dette kun kommunen

2. Økonomiforvaltningen – områder som omfattes av kontrollen

Etterlevelseskontrollen skal rette seg mot de delene av økonomiforvaltningen som revisor ikke har gjennomgått ved sin finansielle revisjon etter kommuneloven § 24-5.

I den finansielle revisjon skal revisor rette sin kontroll mot den delen av internkontrollen som har betydning for å kunne utarbeide et årsregnskap uten vesentlige feil. I merknadene til kommuneloven § 24-6 første ledd slås det fast at bestemmelsen ikke krever at revisor skal utføre revisjonshandlinger knyttet til den økonomiske internkontrollen utover det som er nødvendig for å kunne uttale seg om årsregnskapet.¹

Avgrensning av hvilke områder revisor skal se på gjennom den finansielle revisjonen innebærer at de øvrige områder av den økonomiske internkontrollen skal revideres vha forenklet etterlevelseskontroll eller at kontrollutvalget igjennom sitt bestilleransvar ber om en gjennomgang på dette området.

Kommunelovens kapittel 14 Økonomiforvaltning og kapittel 15 Selvkost gir en vid definisjon av økonomiforvaltningen.

Aktuelle områder som kan underlegges forenklet etterlevelseskontroll er:

- Finansforvaltning
- Selvkostområder
- Offentlige anskaffelser
- Offentlig støtte
- Beregning av driftstilskudd til private barnehager
- Andre tilskudd /overføringer til private
- Kontraktsoppfølging

Forenklet etterlevelseskontroll av økonomiforvaltningen omfatter ikke vurderinger av produktivitet, kostnadseffektivitet, kvalitet, måloppnåelse eller virkninger. Vurdering av disse forhold faller inn under forvaltningsrevisjon.

3. Risiko – og vesentlighetsvurdering

Bygland kommune har vedtatt en rekke reglementer og retningslinjer som har betydning for økonomiforvaltningen. Vi har i vår risikovurdering tatt for oss de områder som har stor betydning for kommunen, og dens innbyggere og foretatt en overordnet risikovurdering.

Vurderingen er ikke foretatt på samtlige områder, men på de områder vi har ansett relevante og aktuelle.

¹ Prop. 46 L (2017-2018) side 409

- **Selvkost**

Dette er de områder som det i lov eller forskrift er fastsatt at gebyrer ikke skal være større enn kostnadene ved å yte tjenesten. Dette omfatter:

- Renovasjon
- Vannforsyning
- Avløpshåndtering
- Tømming fra slamavskillere
- Plan- og byggesaksbehandling
- Oppmåling og matrikkelføring
- Feietjeneste

Beregning av selvkost er fom 1.1.20 lov- og forskriftsbestemt.

Risikovurdering

Selvkostområder utgjør en betydelig del av kommunen aktivitet. Erfaring fra gjennomførte kontroller er at det er avdekket få feil. De feil som er avdekket har hatt uvesentlig betydning for kommunens innbyggere.

Vi vurderer det som lite sannsynlig at avvik inntreffer og at avvik kan få ubetydelig / mindre alvorlig konsekvenser.

- **Offentlige anskaffelser**

Kommunen er underlagt lov om offentlige anskaffelser med forskrift. Denne loven skal bidra til effektiv bruk av ressurser. Dette er et komplisert regelverk som stiller krav til kompetanse og kapasitet i kommunen. Årlig foretar kommunen betydelige innkjøp.

Det ble i 2024 gjennomført forenklet etterlevelseskontroll på dette området. Det ble avgitt modifisert konklusjon på kontrollen. Dette ble kommunisert i brev nr. 1/25 til kontrollutvalget.

Kommunen har iverksatt tiltak etter kontrollen ble gjennomført.

Risikovurdering

Vi vurderer det som sannsynlig at det foreligger avvik her og at avvik kan få mindre alvorlige konsekvenser. Grensen for anskaffelsesloven ble hevet fra kr. 100.000,- til kr. 500.000,- fra 01.07.2026. Risikoen for avvik vurderes størst på anskaffelser mellom kr 500 000 som er grensen for anskaffelseslovens virkeområde og 1,3 mnok som er terskelverdien for vare og tjenestekontrakter. Dette basert på at slike anskaffelser ofte gjøres av ansatte i kommunen med ulik innkjøpskompetanse. Det ble modifisert konklusjon ved gjennomgangen i 2024.

Vi vurderer det som middels sannsynlig at avvik inntreffer og at avvik kan få middels alvorlige konsekvenser.

- **Finans – og gjeldsforvaltning**

I Prop. 46 L (2017-2018) Lov om kommuner og fylkeskommuner uttaler utvalget at: «Finans - og gjeldsforvaltningen er et område med potensiell stor risiko, som man lokalt må ha god styring og kontroll med».

Finansiell risiko omfatter alle former for finansiell risiko, slik som kredittrisiko, kursrisiko, renterisiko, likviditetsrisiko osv.

Det fremkommer av kommuneloven² at kommunestyret skal vedta et finansreglement som skal inneholde bestemmelser som hindrer kommunen i å ta vesentlig finansiell risiko i finans- og gjeldsforvaltningen.

Det er i finansforskriften gitt krav til innhold i finansreglementet. Kommunestyret vedtok i sak 64/19 finansreglement for Bygland kommune. Ifht krav i finansforskriften ble det foretatt en ekstern kvalitetssikring av dette før det ble vedtatt.

Risikovurdering

Det er betydelige midler som forvaltes, deler av finansreglementet var gjenstand for forenklet etterlevelseskontroll i 2020, og det ble ikke avdekket vesentlige avvik.

Historisk har det vært få / ubetydelige avvik her.

Vi vurderer det som lite sannsynlig at avvik inntreffer og at avvik kan få middels alvorlige konsekvenser.

- **Kapitalvarer – justering**

Merverdiavgifts-/ merverdiavgiftskompensasjonsloven med forskrifter

Lovgivningen på dette området er detaljert og krever god kompetanse for å kunne oppfylle alle de krav som er stilt i lovgivningen.

Kommunen har betydelige investeringer i fast eiendom (kapitalvare). Det er i avgiftslovgivningen lagt opp til at kompensasjon / fradrag for merverdiavgift skal gjenspeile bruk av kapitalvaren avgiftsmessig sett. Dette innebærer at ved anskaffelse av en kapitalvare er det stilt krav til hva som må dokumenteres for å sikre at merverdiavgift blir korrekt behandlet ved endret bruk av kapitalvaren, f.eks. at et bygg som er oppført til å benyttes i egen virksomhet (f.eks. lokaler til administrasjonen) endrer bruk, en velger å selge dette bygget ut til f.eks. et interkommunalt selskap eller private aktører.

En kan her, om en ikke har all nødvendig dokumentasjon på plass, risikere å tilbakebetale tidligere kompensert / fradragsført merverdiavgift.

Risikovurdering:

Området er regulert i merverdiavgifts-/ merverdiavgiftskompensasjonsloven med forskrift. Det er et område som er detaljregulert, og som stiller høye krav til dokumentasjon. Risikoen er liten / fraværende om kommunen har uendret bruk av sine investeringer. Dersom bruk endres (avgiftsmessig sett) kan mangler på området få betydelige konsekvenser beløpsmessig.

² Kommuneloven § 14-13.

Det ble foretatt kontroll her i 2022, og det ble ikke avdekket vesentlige avvik.

Det vurderes at det er lite sannsynlig at feil vil inntreffe, og at konsekvensen vil være alvorlige.

- **Egenandel for beboere på institusjon - langtidsopphold**

Ved langtidsopphold skjer egenbetaling på bakgrunn av størrelsen på beboers inntekt, ikke faste satser som ved korttidsopphold. Egenandelen beregnes med bakgrunn i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester § 3.

Vederlagsberegning kan være krevende fordi forskriften er knapp, og den reiser kompliserte spørsmål både av økonomisk og juridisk art. Kommunen må ha tverrfaglig kompetanse og gode rutiner for vederlagsberegning.

Dersom beboerens økonomiske situasjon endrer seg vesentlig, eller tidligere vedtak viser seg å bygge på uriktige opplysninger, skal saken opp til ny vurdering.

Dersom skatteoppgjøret fra foregående år viser at det ikke er beregnet riktig egenandel, skal det skje et etteroppgjør.

Beboere på institusjon er ofte mennesker med nedsatt kapasitet til å følge opp egen økonomi, det er derfor ekstra viktig at kommunen sørger for betryggende kompetanse, oppfølging og internkontroll rundt behandlingen av slike saker.

Området var gjenstand for forenklet etterlevelseskontroll i 2023, uten at det ble avdekket vesentlige avvik.

Risikovurdering:

Området er regulert i egen forskrift, og det er kompliserte spørsmål av både økonomisk og juridisk art, som stiller høye krav til saksbehandlers kompetanse. Sannsynligheten for at feil kan oppstå vurderes å være middels.

Konsekvensen for kommunens regnskap vurderes å være lav, men feil beregning av oppholdsbetaling kan få betydelige konsekvenser for beboere. Dette sammen med at gruppen som bor på institusjon ofte har nedsatt kapasitet til å følge opp egen økonomi gjør at feil på individnivå kan bli vesentlige for enkeltpersoner.

Det ble foretatt kontroll her i 2023, og det ble ikke avdekket vesentlige avvik.

Det vurderes at det er lite sannsynlig at feil vil inntreffe, og at konsekvensen kan være middels alvorlige.

- **Vedtak på særskilt tilrettelagte boliger**

Hovedregel er at det ikke ytes mva-kompensasjon for anskaffelser til bygg, anlegg eller annen fast eiendom for utleie. Kompensasjon ytes likevel for anskaffelser til boliger med helseformål eller sosiale formål.

For at boligen skal anses som en helse- og sosialbolig må 2 vilkår være oppfylt:

- Boligen må være særskilt tilrettelagt for helse- eller sosialformål

- Boligen må brukes av beboer som har behov for tilrettelagt bolig på grunn av funksjonsnedsettelse eller alder

For å kunne kreve mva-kompensasjon er det en forutsetning av kommunen dokumenterer at vilkårene er oppfylt for hver enkelt bolig.

Risikovurdering:

Området er regulert i merverdiavgiftskompensasjonsloven med forskrift.

Det stilles både krav til at boligen må være særskilt tilrettelagt, og at det av vedtak om tildeling av bolig fremkommer at beboer har et behov for tilrettelagt bolig.

Manglende oppfylling av krav kan få betydelige konsekvenser beløpsmessig. Dette gjelder spesielt knyttet til oppføring av særskilt tilrettelagte boliger dersom ikke dokumentasjonskravene er oppfylt.

Det ble foretatt kontroll her i 2025, og det ble avgitt negativ uttalelse. Kommunen har endret rutinene på området og rettet opp i avdekkede forhold.

Det vurderes at det er middels sannsynlig at feil vil inntreffe, og at konsekvensen kan være alvorlige.

• **Rutiner for kommunale leieforhold**

Kommunen forvalter et betydelig antall leieforhold som benyttes til ulike formål. Dette omfatter blant annet omsorgsboliger, boliger tildelt etter sosiallovgivningen, ordinære kommunale utleieboliger, næringslokaler, kontorlokaler og andre utleieobjekter. Leieforholdene reguleres gjennom leieavtaler, kommunale retningslinjer og vedtak. Forvaltningen skal sikre likebehandling, korrekt inntektsgrunnlag og forsvarlig oppfølging av kommunens økonomiske interesser.

Forvaltningen av kommunale leieforhold innebærer ansvar for inngåelse og oppfølging av leieavtaler, fastsettelse av leie, gjennomføring av reguleringer i henhold til avtalevilkår og vedtak samt korrekt fakturering av leieinntekter. God internkontroll på området er viktig for å sikre etterlevelse av gjeldende regelverk og kommunens egne rutiner.

Risikovurdering

Kommunen har ansvar for å forvalte sine leieforhold på en måte som sikrer korrekt fastsettelse av leie, likebehandling av leietakere og forsvarlig oppfølging av inngåtte avtaler. For å ivareta dette er kommunen avhengig av å ha et system som gir oversikt over gjeldende leieavtaler, avtalte vilkår og tidspunkt for relevante leiereguleringer.

Dersom kommunen mangler tilstrekkelige rutiner eller systemer for oppfølging av leieavtalene, er det risiko for at leie ikke faktureres i samsvar med avtalte vilkår, at avtalte reguleringer ikke gjennomføres, eller at leieavtaler ikke er oppdaterte og tilgjengelige. Dette kan medføre tapte leieinntekter, feil fakturering og manglende etterlevelse av kommunale vedtak og avtalevilkår. Risikoen kan være særlig knyttet til leieforhold hvor avtalene inneholder individuelle vilkår eller bestemmelser om regulering av leien.

Det vurderes at det er middels sannsynlig at feil vil inntreffe, og at konsekvensen kan være betydelig.

4. Tidligere gjennomførte etterlevelseskontroller

2019:

Offentlige anskaffelser

2020:

Finansforvaltning, finansreglementets kapittel 3 «Retningslinjer for forvaltning av gjeldsportefølje og øvrige finansieringsavtaler».

2021:

Tiltakspakker koronaepidemien.

2022:

Dokumentasjon ved anskaffelse og fremstilling av kapitalvarer.

2023:

Egenandel for beboere på institusjon – langtidsopphold

2024:

Offentlige anskaffelser

2025:

Vedtak på særskilt tilrettelagte boliger

5. Område hvor det foretas forenklet etterlevelseskontroll i 2026

Det fremkommer av God kommunal revisjonsskikk RSK 301 for Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen punkt 7:

«Revisor velger ut områder for kontroll basert på en risiko- og vesentlighetsvurdering.»

Etter en samlet vurdering har revisjonen valgt ut området:

Rutiner for kommunale leieforhold

Kommunen har ansvar for å forvalte sine leieforhold i samsvar med gjeldende regelverk, kommunale retningslinjer, vedtak og inngåtte leieavtaler. En forsvarlig forvaltning forutsetter at kommunen har oversikt over gjeldende leieforhold, at leie beregnes korrekt, og at eventuelle reguleringer gjennomføres i tråd med avtaler og vedtak.

Mangelfull oppfølging av leieavtaler kan medføre risiko for tapte leieinntekter, feil fakturering og manglende etterlevelse av avtalevilkår. Kommunen bør derfor ha rutiner som sikrer at leieavtalene er gyldige, oppdaterte og fulgt opp på en systematisk måte.

Revisjonskriterier

Kriteriene for kontrollen er hentet fra:

- Husleieloven der denne kommer til anvendelse
- Kommunens interne retningslinjer og vedtak
- Inngåtte leieavtaler

Kontrollhandlinger

Revisjonen vil undersøke følgende forhold:

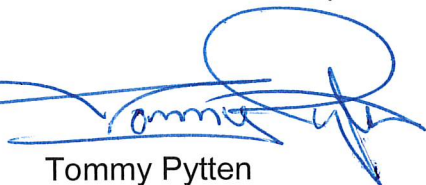
- At kommunen har en oversikt over alle leieforhold.
- At det foreligger signert leieavtale mellom kommunen som utleier og leietaker.
- At fakturert leie samsvarer med gjeldende leieavtale, herunder avtalte reguleringer av leien.

6. Rapportering til kontrollutvalget

Forenklet etterlevelseskontrollen med økonomiforvaltningen vil bli gjennomført og rapportert til kontrollutvalget innen den frist som loven har satt, 30. juni 2027. Rapportering skjer med kopi til kommunedirektør.

Kontrollen vil bli utført i samsvar med God kommunal revisjonsskikk RSK 301 for Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen.

Kristiansand, 11. september 2026

Tommy Pytten
Statsautorisert revisor

Vedlegg:

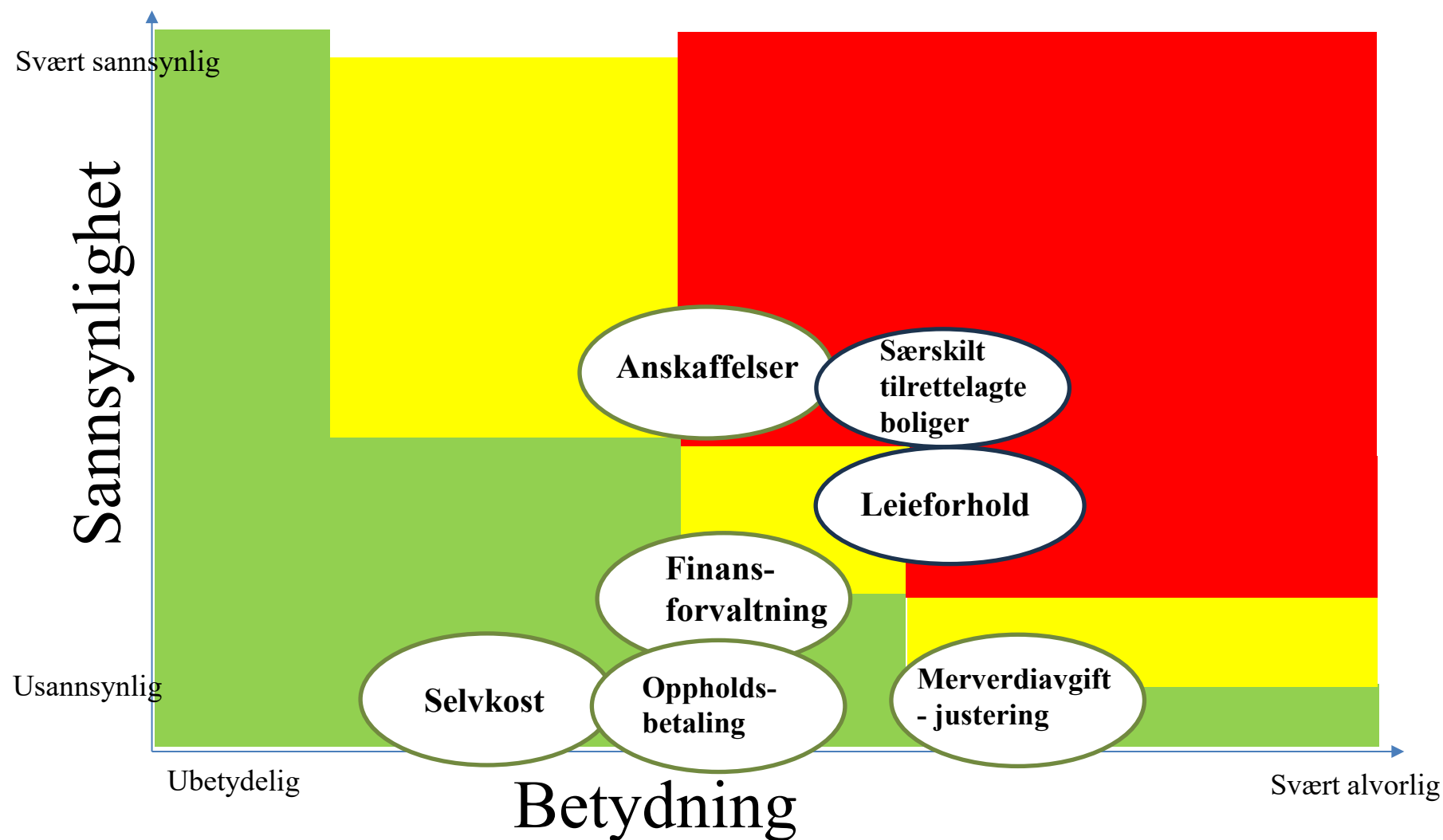
Vedlegg 1 Oversikt over risiko og vesentlighetsvurdering

Vedlegg 2 Definisjon av begreper

Kopi: Kommunedirektør

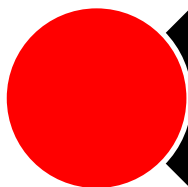
Risiko - og vesentlighetsvurdering

Vedlegg 1

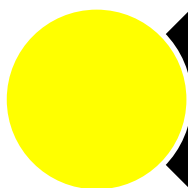

VEDLEGG 2 : DEFINISJON AV BEGREPER

Risiko- og vesentlighetsvurdering

Områder vurdert i rød sone i figur

Områder vurdert i gul sone i figur

Områder vurdert i grønn sone i figur

Valideringsord	Beskrivelse
Lite sannsynlig	Svært tvilsomt
Mindre sannsynlig	Tvilsomt
Sannsynlig	Det er indikasjoner på
Meget sannsynlig	Vi tror at
Svært sannsynlig	Vi er overbevist om

Valideringsord	Beskrivelse
Ubetydelige konsekvenser	Uvesentlig, ingen som vil henge seg opp i manglende etterlevelse
Mindre alvorlige konsekvenser	Rammer få, eller flere i liten grad
Alvorlige konsekvenser	Kritisk/alvorlig
Meget alvorlige konsekvenser	Meget alvorlig, gjelder mange
Svært alvorlige konsekvenser	Katastrofalt, svært alvorlig. Rammer mange i stor grad

Agder Sekretariat KO

Kontrollutvalet i Bygland kommune

Sak 16/26

Møtedato: 05.10.26

Sakshandsamar: ILA

SAK 16/26 HABILITETSVURDERING AV KOMMUNESTYREMEDLEM

Vedlegg:

Notat frå Agder Kommunerevisjon IKS, datert 25.09.26

Bakgrunn for saka:

Kontrollutvalet i Bygland kommune fatta følgjande vedtak i sak 10/26:

Kontrollutvalet ber revisor utarbeide eit notat knytt til habilitet ved behandling av kommuneplanen sin samfunnsdel og arealdel.

Bakgrunnen for bestillinga var ei orientering frå kommunedirektøren til kommunestyret om habilitetsspørsmål knytt til handsaming av kommuneplanen sin samfunnsdel og arealdel. Kommunedirektøren føreslo at saka skulle sendast til kontrollutvalet for vidare behandling og kommunestyret slutta seg til framlegget i sak 2/26.

Saksopplysningar:

Agder Kommunerevisjon IKS har utarbeidd eit notat om habiliteten til kommunestyrerepresentantane Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin ved handsaminga av kommuneplanen sin samfunnsdel og arealdel.

Revisjonen konkluderer slik:

Etter en samlet vurdering har revisjonen kommet til at det ikke forelå særegne forhold som var egnet til å svekke tilliten til Kvaale Hansen eller Kasins upartiskhet ved behandlingen av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

På bakgrunnen av vår vurdering konkluderer vi med at både Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin var habile ved behandlingen av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Notatet frå Agder Kommunerevisjon IKS blir med dette lagt fram for handsaming i kontrollutvalet.

Revisjonen vil presentere notatet i møte og svare på eventuelle spørsmål frå kontrollutvalet.

Vurdering:

Agder Kommunerevisjon IKS har, på bakgrunn av ei samla vurdering, konkludert med at både Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin var habile ved handsaminga av kommuneplanen sin samfunnsdel og arealdel.

Revisjonen si vurdering er også i tråd med tidlegare vurderingar frå KS Advokatene.

Sekretariatet legg revisjonen si vurdering til grunn og tilrår at kommunen handsamar habilitetsspørsmål i samsvar med konklusjonane i revisjonen sitt notat.

Etter kommunelova § 23-5 skal kommunedirektøren få høve til å uttale seg før kontrollutvalet handsamar ei sak som skal sendast vidare til kommunestyret.

Sekretariatet har oversendt saka, med revisjonen sitt notat som vedlegg, til kommunedirektøren. På grunn av kort tid mellom oversendinga og utsendinga av innkallinga

er kommunedirektøren også gitt høve til å kome med eventuelle innspel, skriftleg eller munnleg, i kontrollutvalet sitt møte 05.10.2026.

Framlegg til vedtak:

Kontrollutvalet tek notatet frå Agder Kommunerevisjon IKS til orientering.

Kontrollutvalet sender notatet frå Agder Kommunerevisjon IKS vidare til kommunestyret for vidare oppfølging.

Habilitetsvurdering av kommunestyremedlem

Innledning

Kontrollutvalget i Bygland kommune fattet i sak 10/26 følgende vedtak:

Kontrollutvalet ber revisor utarbeide eit notat knytt til habilitet ved behandling av kommuneplanens samfunns- og arealdel.

Bakgrunnen for bestillingen var en orientering fra kommunedirektøren i kommunestyret om habilitetsspørsmål knyttet til behandlingen av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. Kommunedirektøren foreslo at saken ble oversendt til kontrollutvalget for videre behandling, og kommunestyret sluttet seg til dette i sak 2/26.

Revisjonen er dermed bedt om å vurdere habiliteten til to kommunestyrerepresentanter¹ ved behandling av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel i Bygland kommune. Spørsmålet om habilitet ble reist fordi representantene deltok i behandlingen av planene samtidig som de hadde tilknytning til mulig vindkraftutbygging i Bygland kommune.

I det følgende redegjør revisjonen for det rettslige grunnlaget for habilitetsvurderingen. Deretter beskrives de faktiske opplysningene som vurderingen bygger på. Avslutningsvis vurderer revisjonen om kommunestyrerepresentantene var inhabile ved behandlingen av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Rettslige forhold

Kommuneloven og forvaltningsloven

Det fremgår av kommuneloven § 11-10 at bestemmelsene om inhabilitet i forvaltningsloven kapittel II gjelder ved behandlingen av saker i folkevalgte organer, med de særreglene som følger av bestemmelsen selv. Av kommunelovens § 11-10 fremgår det blant annet i annet ledd at en folkevalgt som har vært med på å forberede eller treffe vedtak i en sak som ansatt i kommunen, er inhabil til å senere behandle den samme saken i et folkevalgt organ i kommunen.

¹ Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin

Videre fremgår det imidlertid at dette ikke gjelder når årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi og regional plan behandles i et folkevalgt organ.

Det er et sentralt krav ved behandlingen av forvaltningssaker at de folkevalgte er habile. En inhabil folkevalgt har plikt til å trekke seg fra behandlingen av den aktuelle saken. Reglene om inhabilitet skal blant annet bidra til at forvaltningens avgjørelse treffes på objektivt grunnlag.² Reglene skal med andre ord sikre at folkevalgte og andre tjenestemenn ikke legger vekt på personlige forhold eller utenforliggende hensyn ved behandling av saker, og at det tas riktige avgjørelser.³ Videre bidrar inhabilitetsreglene i forvaltningsloven til at publikums tillit til forvaltningen opprettholdes, samt at de beskytter tjenestemenn mot å bli mistenkt for å opptre upartisk⁴ og tjenestemenn unngår ubehag som kan oppstå ved press fra nærstående.

Den mest sentrale habilitetsregelen i forvaltningsloven (fvl.) kapittel II er gitt i § 6. Bestemmelsens første ledd bokstav a til e angir absolutte inhabilitetsregler. Etter denne bestemmelsen vil en folkevalgt automatisk bli inhabil dersom han selv er part, eller dersom noen av hans nærstående oppramset i bestemmelsen er part i saken. «Part» defineres i fvl. § 2 bokstav e som «person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder».

Dersom en tjenestemann ikke automatisk blir ansett som inhabil etter første ledd kan tjenestemannen være inhabil etter en skjønnsmessig vurdering, hvis «andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet» jf. § 6 annet ledd. Det skal etter denne bestemmelsen foretas en vurdering av om tjenestemannen har en så nær tilknytning til saken eller partene at det kan svekke tilliten til at saken blir behandlet på en upartisk måte. Videre følger det av bestemmelsen at det i vurderingen blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for han selv eller noen han har nær tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.

Etter fvl. § 6 annet ledd skal det gjøres en bred og objektiv helhetsvurdering.⁵ Det avgjørende er hvordan forholdet fremstår utad for allmennheten og partene, ikke hvordan tjenestemannen selv oppfatter sin rolle. Det skal dermed ikke vurderes om tjenestemannen faktisk vil vektlegge særinteresser i saken, men om det foreligger noe som objektivt sett er egnet til å svekke befolkningens tillitt til at avgjørelsen er upartisk.

Dersom en avgjørelse gir en fordel eller ulempe som utelukkende eller i særlig sterk grad gjør seg gjeldende for vedkommende tjenestemann eller for et begrenset antall personer vil det kunne utgjøre et særegent forhold⁶ etter fvl. § 6 annet ledd. Særlige interesser kan være økonomiske eller personlige. At en folkevalgt har tatt politisk standpunkt i en sak, er som utgangspunkt ikke nok til å føre til inhabilitet. Politisk engasjement er en del av det folkevalgte vervet. Vurderingen kan stille seg annerledes hvis representanten samtidig har en privat

² Kommunal- og regionaldepartementet, Habilitet i kommuner og fylkeskommuner (2011), s. 5

³ Kyrre Grimstad, Forvaltningsloven i kommunene (2011), s. 156

⁴ Rt. 1996 s. 64

⁵ Prop. 79 L (2024-2025), s. 144

⁶ Ot.prp.nr. 3 (1976-77), s. 62-63

særinteresse i utfallet. I Hegnar Hotell-saken⁷ la Høyesterett til grunn at et kommunestyremedlems private særinteresse i en nabotomt til et hotell som søkte skjenkebevilling var et særegent forhold som førte til inhabilitet.

Det er kun unntaksvis at det vil være aktuelt å komme til inhabilitet etter § 6 andre ledd i saker av generell karakter, som lov- og forskriftssaker.⁸ Slike saker vil ifølge forarbeidene normalt berøre en større eller ubestemt personkrets, og vil dermed ikke dreie seg om en «særlig» fordel eller ulempe, og heller ikke et «særegent forhold». Videre fremgår det at unntak kan tenkes der avgjørelsen vil berøre få rettssubjekter, eller der avgjørelsen vil berøre noen få rettssubjekter i vesentlig større grad enn andre som omfattes, og tjenestemannen eller dennes nærstående er blant de som vil bli særlig berørt.⁹

Lovavdelingen¹⁰ har blant annet uttalt at habilitetsspørsmål ved gruppeinteresser vil bero på «en helhetsvurdering av hvor sterk, direkte og konkret vedkommendes egen tilknytning til saken er og i hvilken grad det er tale om en økonomisk særinteresse som har slik betydning for vedkommende at den setter ham i en særstilling i forhold til folk flest utenfor gruppen.»

Sivilombudet har lagt til grunn i sak 2004-1159 at det i praksis skal mye til før en kommunestyrerepresentant anses inhabil ved behandling av en kommuneplan. Samtidig utelukker ikke planens overordnede karakter at inhabilitet kan foreligge. Også i kommuneplansaker kan det foreligge særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten, dersom planen har særlig stor betydning for den folkevalgte eller noen vedkommende har nær tilknytning til. Det er ikke avgjørende at også andre kan ha nytte av vedtaket. Vurderingen må være konkret.¹¹

Fvl. § 8 regulerer hvordan habilitetsspørsmålet skal avgjøres. Dersom en representant blir oppmerksom på forhold som kan gjøre vedkommende inhabil, skal representanten melde fra i god tid før saken behandles. Organet skal ta stilling til habilitetsspørsmålet før det behandler saken og den folkevalgte det gjelder kan ikke delta i drøftingen eller avstemningen om egen habilitet.

Faktiske forhold

Representantenes tilknytning til potensiell vindkraftutbygging

I 2023 mottok Bygland kommune bekymringsmeldinger knyttet til blant annet enkelte folkevalgtes habilitet i arbeidet med kommuneplanen. En av bekymringsmeldingene gjaldt kommunestyrerepresentant Jørund Kvaale Hansen (SP), som også var leder av plan-, miljø- og ressursutvalget fra og med valget høsten 2023. Det ble vist til at Hansen var styreleder i Urdehei

⁷ Rt. 1996 s. 64

⁸ Prop. 79 L (2024-2025), s. 144

⁹ Prop. 79 L (2024-2025), s. 144

¹⁰ Jdlov-1979-2703

¹¹ Sivilombudsmannen (2004), s. 244-246

Energi Sameige, og det ble anført at han kunne ha økonomiske interesser knyttet til framtidige beslutninger om vindkraftutbygging i kommunen. Etter hva revisjonen er kjent med er Hansen én av tolv grunneiere som har inngått en konfidensiell avtale med Statskraft om utredning av mulig vindkraftutbygging i kommunen.

Det ble også reist spørsmål om habiliteten til kommunestyrerepresentant Tor Kasin (SP). Tor Kasin var i tillegg blitt varaordfører etter valget høsten 2023, og satt som medlem i formannskapet – styringsgruppa for kommuneplanens samfunnsdel. Bakgrunnen for at spørsmålet ble reist var at hans ektefelle hadde inngått avtale knyttet til mulig vindkraftutbygging i kommunen.

På bakgrunn av de innkomne bekymringsmeldingene ba Bygland kommune KS om en vurdering av habilitet knyttet til varaordfører, lederen av planutvalget, et varamedlem til kommunestyret og en saksbehandler. Ifølge notatet som ble utarbeidet av KS 5. desember 2023 gikk vurderingen fra KS hovedsakelig på om de nevnte personene ville være inhabile til å behandle en sak der det var spørsmål om å fjerne eller beholde en konkret setning i kommuneplanens samfunnsdel. Den aktuelle setningen fremgikk av kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032 på side 5;

«Fornybar energi skal ikkje vere vindkraft produsert i Bygland kommune»

Formuleringen ble tatt inn etter kommunestyrets andre gangs behandling av samfunnsdelen 14. mai 2020¹², da kommunestyret vedtok et tilleggsforslag fremmet av Arbeiderpartiet, Høyre og Setesdalslista.

Valgperioden 2019-2023 og 2023-2027

Arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel og arealdel har pågått over to valgperioder. Sammensetningen av de sentrale politiske organene har derfor endret seg underveis i planprosessen. I det konstituerende kommunestyremøte for valgperioden 2019-2023 ble følgende representanter valgt til formannskapet¹³;

- Sigbjørn Åge Fossdal (AP)
- May Britt Stenjør (AP)
- Anette Skarshaug Skeie (SL)
- Olav Neset (H)
- Signe Berit S. Haugå (SP)

Samtidig ble følgende representanter valgt til plan-, miljø- og ressursutvalget¹⁴;

- Kim A. Nomeland Thorstensen (AP)
- Eli Tomine Moe (AP)
- Runar Flåt Granheim (SL)
- Anne Eikerapen (H)

¹² Sak 27/20

¹³ Sak 74/19

¹⁴ Sak 78/19

AGDER KOMMUNEREVISJON IKS

- Åsulv Haugetveit (SP)

Sigbjørn Åge Fossdal ble valgt til ordfører og Olav Neset ble valgt til varaordfører¹⁵.

I det konstituerende kommunestyremøte for valgperioden 2023-2027 ble det valgt nye medlemmer til formannskapet og til PMR. Følgende representanter ble medlemmer av formannskapet¹⁶:

- Runar Flåt Granheim (AP)
- Tor Kasin (SP)
- Vigdis Beisland (SP)
- Anne Eikerapen (H)
- Kjell Rune Heia (H)

Videre ble følgende representanter valgt til PMR¹⁷:

- Jørund Kvaale Hansen (SP)
- Finn Håkon Borgi (AP)
- Gro Tove Frafjord Sandnes (SP)
- Knut Vatsend (H)
- Tove Charlotte Hellestøl Heia (H)

Runar Flåt Granheim ble valgt til ordfører, og Tor Kasin ble valgt til varaordfører.¹⁸

Tor Kasin var medlem av kommunestyre i valgperioden 2019-2023, og var også leder av kontrollutvalget i denne perioden. I valgperioden 2023-2027 ble Tor Kasin valgt til varaordfører og han var medlem av formannskapet. Jørund Kvaale Hansen var kommunestyremedlem og leder av PMR i sistnevnte periode, men hadde ingen verv i valgperioden 2019-2023.

Behandling av kommuneplanens samfunnsdel

I mai 2019 vedtok kommunestyret planprogram for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. Det fremgikk av planprogrammet at målet var å ferdigstille både samfunnsdelen og arealdelen i løpet av 2020. Formannskapet ble gitt rollen som styringsgruppe for arbeidet med samfunnsdelen, jf. kommunens vedtatte planprogram for kommuneplan 2021-2033.¹⁹ På bakgrunn av planprogrammet vedtok kommunestyret ny samfunnsdel i sak 27/20. Kommunen vedtok imidlertid ikke ny arealdel i tilknytning til dette planarbeidet. Den vedtatte samfunnsdelen for perioden 2020-2032 inneholdt som nevnt formuleringen «fornybar energi skal ikke være vindkraft produsert i Bygland kommune».

¹⁵ Sak 75/19 og 76/19

¹⁶ Sak 89/23

¹⁷ Sak 93/23

¹⁸ Sak 90/23 og 91/23

¹⁹ <https://www.bygland.kommune.no/tenester/plan-bygg-og-eigedom/arealplanar/kommuneplanen-sin-arealdel/kommuneplanen-sin-arealdel-2025-2036-planprosess/vedteke-planprogram/>

Kommunen startet i 2024 arbeidet med en ny revisjon av kommuneplanens samfunnsdel. Som en del av planprosessen ble det gjennomført tverrpolitiske diskusjoner med tema som utviklingstrekk, lokalt utfordringsbilde og mulighetsrom. Det ble videre avholdt tverrpolitiske diskusjoner om hovedsatsningen og prioriteringer av mål gjennom politisk verksted²⁰. Mellom de politiske samlingene ble de politiske partiene bedt om å gi tilbakemelding på to spørsmål²¹. Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Høyre oversendte sine skriftlige innspill til planarbeidet.²² I de politiske foraene ble det avholdt presentasjoner og gjennomført gruppearbeid.

Av presentasjonen som ble benyttet i samlingen den 16. april 2024²³ fremgår det at partiene blant annet løftet frem følgende temaer:

Høyre	Arbeiderpartiet	Senterpartiet
Attraktive og livskraftige sentra og bygdelag	Identitet	Barn og ungdom
Verdiskapning og bærekraft	Kulturarv og kulturliv	Boligutvikling
Utdanning og kompetanse	Boligutvikling	Næringsliv og utvikling
Kultur, idrett og friluftsliv	Mobilitet	Fornybar energi og bærekraft
Transport, kommunikasjon og samfunnssikkerhet	Levekår	Folkehelse
Næring og utvikling		Kultur

Nytt planprogram for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt 19. juni 2024. Formannskapet fikk orientering om utarbeidelse av ny samfunnsdel i møte 31. oktober 2024²⁴. Etter behandling i kommunestyret, sak 134/24²⁵, ble forslag til ny samfunnsdel lagt ut på høring og offentlig ettersyn med seks ukers høringsfrist.

I høringsutkastet til samfunnsdelen var formuleringen fra den tidligere planen om at fornybar energi ikke skulle være vindkraft produsert i Bygland kommune ikke videreført. Under kommunestyrets behandling av sak 134/24 fremmet Høyre følgende tilleggssforslag;

²⁰ Avholdt 6. mars 2024

²¹ 1. Er det behov for revisjon av samfunnsdelen? 2. Hvilke satsningsområder skal bli prioritert i perioden?

²² <https://www.bygland.kommune.no/politikk-og-innsyn/planar-strategiar-og-budsjett/kommuneplanen-sin-samfunnsdel/prosess-kommuneplanen-sin-samfunnsdel/>

²³ https://www.bygland.kommune.no/_f/p1/ibde1271d-1520-495b-9d2f-39f1ce6914ec/politisk-verkstad-2-160424pptx.PDF

²⁴ Orienteringssak 6/24

²⁵ Møtedato 12. desember 2024

Følgende formulering tas med som kulepunkt på side 22 i utkastet til kommuneplanens samfunnsdel: Det skal ikke etableres vindkraftverk eller avsettes areal til dette i Bygland kommune.

Forslaget fikk 7 stemmer (H/PP) og ble ikke vedtatt.

Ved høringsfristens utløp²⁶ hadde kommunen mottatt 18 høringsuttalelser. Flere av disse inneholdt innspill om at samfunnsdelen burde inneholde en føring mot etablering av vindkraft i kommunen. PMR og formannskapet ble orientert om de innkomne høringsuttalelsene i møte 11. og 12. februar 2025.²⁷

Kommuneplanens samfunnsdel ble deretter vedtatt av kommunestyret i sak 31/25, den 13. mars 2025. Ved behandlingen fremmet Høyre på nytt forslaget om å ta inn en bestemmelse mot vindkraft, tilsvarende forslaget som ble fremmet i desember 2024. Forslaget falt med 5 stemmer for og 9 stemmer mot.

I det påfølgende kommunestyremøte ble det orientert om habiliteten knyttet til de to kommunestyrerepresentantene. Det ble i orienteringen vist til KS sin habilitetsvurdering fra 2023. Ordføreren opplyste om at det generelt skal mye til for å bli inhabil i overordnede saker som kommuneplaner. Samtidig ble det fremhevet at habilitetsvurderingen kan stille seg annerledes ved behandling av mer konkrete saker, som planinitiativ.

Behandling av kommuneplanens arealdel

Som nevnt ble revidert samfunnsdel vedtatt i sak 31/25. Av planprogrammet for kommuneplanarbeidet 2024-2028 fremgår det at arealdelen skulle bygge på føringer i samfunnsdelen. Det fremgår videre at kommunestyret skulle ta stilling til behovet for revisjon av arealdelen når samfunnsdelen var vedtatt eller under utarbeidelse. Plan-, miljø- og ressursutvalget (PMR) var styringsgruppe for arbeidet med arealdelen, jf. kommunens vedtatte planprogram for kommuneplan 2021-2033.

Arbeidet med arealdelen startet imidlertid i 2021. Som ledd i planprosessen ble det gjennomført medvirkningsarbeid²⁸ gjennom temamøte for landbruk og utmarksnæring, kommunale enheter, rådet for eldre og funksjonshemmede²⁹, innbyggere, lag og organisasjoner, samt barn og unge. Fristen for å sende inn innspill til arealdelen var 1. november 2021. Kommunen mottok 60 innspill til planarbeidet. Blant innspillene var det to forslag som gjaldt vindkraftanlegg. Jørund Kvaale Hansen fremmet et forslag om å avsette et område på om lag 16 000 dekar ved Urdehei til vindkraftformål³⁰. Området var på det tidspunktet avsatt til LNF-område i dagjeldende kommuneplan. Det fremgikk av innspillet at deler av området lå innenfor verneplanen for Tovdalsvassdraget og innenfor bygdeutviklingssonen i Heiplanen.

²⁶ 31. januar 2025

²⁷ Orienteringssak 1/25

²⁸ <https://www.bygland.kommune.no/tenester/plan-bygg-og-eigedom/arealplanar/kommuneplanen-sin-arealdel/kommuneplanen-sin-arealdel-2025-2036-planprosess/medverknad/#faqsporsmal-227>

²⁹ Nåværende navn; råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse

³⁰ Innspill nr. 69

Det andre innspillet gjaldt avsetting av ca. 41 000 dekar på Lauvdalsheia til vindkraftformål. Også dette området var avsatt til LNF-formål i dagjeldende kommuneplan, og deler av området lå innenfor bygdeutviklingssonen i Heiplanen.

Aksjonsgruppa «Nei til vindkraft i Setesdal» sendte også inn forslag om at det i kommuneplanens bestemmelser skulle fremgå tydelig at Bygland kommune ikke ønsket vindkraftutbygging.

Styringsgruppa for arealdelen (PMR) behandlet innspillene i sak 6/22 den 29. mars 2022. I kommunedirektørens forslag til videre planarbeid var begge innspillene om vindkraftanlegg foreslått tatt ut av den videre planprosessen. Kommunedirektøren foreslo også å ikke ta inn aksjonsgruppa «Nei til vindkraft i Setesdal» sitt forslag om en generell forbudsbestemmelse mot vindkraft. Som begrunnelse ble det vist til at;

Globalt og nasjonalt er det ei gryande energikrise på gang. Det er viktig å vurdere moglegheiter for alternative energikjelder.

Føresegnene skal gi dei skriftlege rammene for arealutnyttinga. Kommuneplanen sin samfunnsdel legg føringar for arealutnyttinga og føresegnene. Ein ser ikkje at det vil vere hensiktsmessig å lage spesifikke setningar som synleggjer «forbod» mot vindkraft i heile kommunen. Dette kan gi presedens for andre ikkje ønskjelege interesser/tiltak i kommunen.

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt. Etter dette inngikk verken Urdehei eller Lauvdalsheia som forslag til arealavsetning for vindkraft i det videre planarbeidet. I forbindelse med silingsprosessen gjennomførte administrasjonen også habilitetsvurderinger av ansatte. I vurderingen datert 7. mars 2022 ble det konkludert med at to ansatte ikke skulle delta i enkelte vurderinger.

I referat fra administrasjonens prosjektgruppe den 16. august 2022 fremgår det at fornybar energi i privat regi skulle løftes til styringsgruppen for en prinsipiell avklaring den 6. september. Som orienteringssak skulle det ifølge referatet gis informasjon om status i prosjektet, potensiale i vannkraft, fornybar energi i privat regi og følge opp tematikk i hytteområde.

Av protokoll fra møte i PMR den 6. september 2022 fremgår det ikke at det ble behandlet en sak knyttet til kommuneplanens arealdel. I Elements ligger det imidlertid en presentasjon om fornybar energi som er datert 6. september. Presentasjonen omfatter informasjon om vannkraft, vindkraft og solkraft, og det vises til at dersom det skal legges noen føringer så er tiden inne nå, under arbeidet med ny arealdel. Av referat fra møte i administrasjonens prosjektgruppe en måned senere fremgår det³¹:

³¹ Avholdt 11. oktober 2022

Fornybar energi i privat regi

- *Styringsgruppa er positive til at administrasjonen legg til rette for dette i forslag til føresegner*

I plan-, miljø- og ressursutvalgets sak 52/23³² fattes det følgende vedtak:

Plan-, miljø- og ressursutvalet som styringsgruppe for kommuneplanen sin arealdel

- *Vedtar anbefalingane i vedlegg samanstilling KU anbefaling 110623, og ber om at desse blir innarbeidd i planforslaget.*
- *Vedtar at dei områda i kommuneplanen 2011-2022 som er avsett til fritidsbustad og ikkje er påbegynt eller ferdig regulert i heieområde, blir tatt ut i samband med revideringa.*

PMR behandlet forslag til kommuneplanens arealdel i sak 60/23 den 4. juli 2023. I forbindelse med behandlingen fremmet Høyre forslag om å ta ut to foreslåtte områder for solkraftanlegg;

1. *Solkraftanlegg punkt 80 – Skjevrak blir tatt ut.*
2. *Solkraftanlegg punkt 82 – Lyngnes blir tatt ut.*

Kommunedirektørens forslag med tilleggsforslag ble vedtatt. Forslaget til kommuneplanens arealdel for 2023-2035 ble deretter sendt på høring og lagt ut til offentlig ettersyn. Arealdelen bestod av plankart, planbestemmelser og planomtale.³³ Kommunen hadde også gjennomført en konsekvensutredning av innspillene som ville medføre endret arealbruk³⁴. Ved utsendelse på første gangs høring fremgikk det av planomtalen under punkt 5.1;

Det er fokus på fornybar energi og energieffektivisering, og i planen er det lagt inn nokre mindre vasskraftverk basert på innspel frå grunneigar. Alle desse kraftanlegga må bli vurdert med omsyn til konsesjonsplikt etter energilova. I føresegnene er det opna opp for etablering av solcelleanlegg montert på bygning og vindturbinar på bakken i bustadsområde.

I dokumentet «føresegner og retningslinjer» fremgår det under punkt 3.1.1.1 (boligområde – eksisterende) bokstav b:

I område der det ikkje er krav om reguleringsplan er det tillate med solcelleanlegg på tak/vegg av bygning, og vindturbin med inntil 10 kW installert effekt med inntil 10 meter total høgde frå bakken. Der det er krav om reguleringsplan skal dette bli avklart i reguleringsplanen. I behandlinga av byggesøknaden skal ulemper for naboeigedomar i forhold til estetikk, støy og skygge bli vektlagt.

³² Møte avholdt 19. juni 2023

³³ <https://www.bygland.kommune.no/tenester/plan-bygg-og-eigedom/arealplanar/kommuneplanen-sin-arealdel/kommuneplanen-sin-arealdel-2025-2036-planprosess/plandokument-pa-1-gongs-hoyring/>

³⁴ Datert 26.06.23

Etter høringen mottok kommunen 20 høringsuttalelser og innsigelser til 5 ulike områder. Det ble gjennomført mekling og dialogmøte knyttet til innsigelsene.

Gjennom hele planprosessen fremgår det av referatene fra administrasjonens prosjektgruppe at det gjennomføres jevnlige orienteringer for PMR, og at det også gjennomføres arbeidsmøter. Av protokollene fra PMR er imidlertid slike orienteringer og arbeidsmøter i stor grad fraværende. Fra og med høsten 2023 blir det enten avholdt færre møter i administrasjonens prosjektgruppe, eller dokumentert færre referat fra møter i administrasjonens prosjektgruppe.

Av referat fra et møte i administrasjonens prosjektgruppe den 18. september fremgår det at PMR skal ha møte 25. september 2023 for å ha en gjennomgang av innkomne høringsuttalelser og vurdering av videre prosess. Revisjonen kan ikke se at det foreligger protokoll fra et møte den aktuelle datoen. I Elements ligger det imidlertid en presentasjon med tittel «status etter høyringsfristen Styringsgruppa for KPA 250923».

I møte 3. oktober 2023 ble det fattet vedtak som gjaldt vurderingene av innkomne høringsuttalelser i sak 82/23³⁵. Vedtaket er siste befatning daværende PMR hadde med saken før det ble gjennomført valg, og PMR fikk nye medlemmer. Vedtaket som ble fattet var;

- 1. Styringsgruppa for KPA tilrår at innspelet om å take med forslag om Endurobane i komande KPA blir imøtekomen. Dette inneber at KPA må leggjast ut på ny høyring. Som konsekvens at dette tilrår Styringsgruppa at ny styringsgruppe og PMR – utval vurderer om det er aktuelt å samstundes take inn fleire tema i ny høyring. Aktuell tematikk vil kunne vere å sjå på moglegheitene for å avsetje meir areal i kategorien «LNF – spreidd» i ny KPA.*
- 2. Innspel 214 pkt. 3 og innspel 222 pkt.3 går vidare til mekling. Seint innkome innspel om tilbakeføring av område til LNF for eigedom 30/2 på Haugemonen, blir innarbeidd i planforslaget.*

Plan-, miljø- og ressursutvalget fortsatte som styringsgruppe for arbeidet med kommuneplanens arealdel også etter kommunestyrevalget høsten 2023. Etter valget mottok kommunen en bekymringsmelding knyttet til habiliteten til Jørund Kvaale Hansen. Bekymringsmeldingen viste til at Hansen var styreleder i Grunneigarlaget Urdehei Energi Sameige, og anførte at dette kunne medføre inhabilitet ved behandling av kommuneplanen som kommunestyrerepresentant og som leder av PMR.

Referat fra møte i administrasjonens prosjektgruppe den 11. oktober 2023 viser at styringsgruppa for kommuneplanens arealdel skulle ha møte 14. november for å bli orientert om status i planarbeidet, og videre prosess. Av protokollen fra møte i PMR 14. november fremgår det ikke at det ble orientert om kommuneplanens arealdel.

³⁵ Det fremgår av saksfremlegget at prosjektleder har nær relasjon til avsender av uttalelse nr. 202 og prosjektdeltaker i uttalelse nr. 171, og at vedkommende ikke har deltatt i diskusjoner eller vurderinger knyttet til de to uttalelsene.

I protokollen fra møte i PMR 30. januar 2024 foreligger det en sak OS 2/24 med tittel arbeidsmøte – kommuneplanen sin arealdel. Det er ikke ført opp et vedtak under saken, men det ligger et relevant vedtak i sak 18/24 som i utgangspunktet gjelder godkjenning av innkalling og saksliste. Her står det:

- *Drøfting av følgende tema:*
 - *Omfang av endringer i planforslaget basert på tidlegare vedtak i PMR*
 - *LNF spreidd bustad/fritidsbustad*
- *Vegen vidare*
 - *LNF spreidd blir vurdert utsett til neste revisjon av arealdelen*
 - *Sak til neste PMR (27. februar 2024) med forslag til omfang basert på drøftinga*
- *Tidshorizont*
 - *Planforslag til 2. gongs høyring 23. april 2024 (PMR)*
 - *Planvedtak 4. kvartal 2024 (kommunestyret)*

PMR behandlet den 27. februar 2024 sak 20/24 om endringer i forslag til kommuneplanens arealdel etter første gangs høring. Det fremgår av saksfremlegget at PMR gjennomførte et arbeidsmøte³⁶ sammen med administrasjonen 20. januar 2024 hvor omfanget av endringer i planforslaget basert på tidligere vedtak i PMR ble drøftet. Videre ble konsekvensene av å innarbeide LNF spredt bolig- og fritidsbebyggelse vurdert. Drøftelsene lå ifølge saksfremlegget til grunn for det videre planarbeidet.

Kommunedirektøren la til grunn at arealdelen burde ferdigstilles uten nye formålsområder. Videre ble det foreslått at en eventuell ny revisjon av arealdelen kunne vurderes etter at samfunnsdelen var vedtatt for å ta hensyn til eventuelle nye føringer. Ifølge saksfremlegget kunne en revisjon av arealdelen da ha fokus på utvalgt tematikk som LNF spredt og fornybar energi.

Ifølge saksfremlegget hadde styringsgruppa på dette tidspunkt kommet med følgende innspill til planbestemmelser:

Styringsgruppa sitt eige innspel til planføresegnene:

Legge inn krav om påbegynt detaljregulering av nye byggeområde innan 4 år som generell føresegn. Administrasjonen finn rett plassering i føresegna.

Under behandlingen av sak 20/24 fremmet Jørund Kvaale Hansen forslag om at følgende innspill skulle tas inn i arealplanen; Endurobane ved Nesmoen³⁷, solkraftverk ved Skjevraksnuten³⁸ og solkraftverk ved Lyngnes³⁹.

³⁶ Revisjonen har ikke funnet referat fra dette møte

³⁷ Uttalelse nr. 171

³⁸ Uttalelse nr. 202

³⁹ Solkraftverk ved Skjevraksnuten og solkraftverk ved Lyngnes ble tidligere vedtatt tatt ut av arealdelen av PMR i sak 60/23.

Forslaget fra Jørund Kvaale Hansen ble vedtatt og PMR fattet dermed vedtak som innebar å sende arealplanen ut på andre gangs høring. Følgende vedtak ble fattet:

Følgende innspel til arealplanen vert lagt til arealplanen:

- *Endurobane ved Nesmoen*
- *Solkraftverk ved Skjevraksnuten*
- *Solkraftverk ved Lyngnes*

Administrasjonen tek initiativ til dialogmøte med enduroklubben for å sjå på muligheter for å avgrense størrelsen på området og meir detaljert konkretisering av prosjektet. Arealplanen inkludert desse tre områda sendast ut til 2. gongs høyring.

Av protokollen fremgår det at Høyre fremmet mindretallsanke over det nevnte vedtaket i slutten av møtet. «Bygland Høgre bed om at sak 20/24 blir løfta til kommunestyret». Kommunestyret avviste mindretallsanken i sak 22/24⁴⁰ og vedtaket fattet av PMR ble dermed stående.

Kommunestyret vedtok 19. juni 2024 i sak 54/24 resultatet av dialog og mekling med Agder fylkeskommune og Statsforvalteren i Agder. Resultatet skulles legges til grunn for det videre arbeidet med kommuneplanens arealdel. Kommunestyret fikk deretter en ny orientering om status for planarbeidet i sak 101/24⁴¹.

I desember 2024 oversendte administrasjonen flere arbeidsdokumenter til PMR, som styringsgruppe for arealdelen⁴². PMR fikk frist til 6. januar for å komme med kommentarer til dokumentene. I e-posten opplyste administrasjonen at eventuelle innspill ville bli vurdert og lagt frem for styringsgruppa i første møte i 2025.

I forkant av oversendelse av arbeidsdokumentene til PMR i desember 2024 var enkelte bestemmelser med betydning for småskala energianlegg endret som følger;

1. gongs høring	Endra til
3.1.1.1 bustadsområde - eksisterande b). I område der det ikkje er krav om reguleringsplan er det tillate med solcelleanlegg på tak/vegg av bygning, og vindturbin med inntil 10 kW innstallert effekt med inntil 10 meter total høgde frå bakken. (...)	3.1.1.1 bustadsområde – eksisterande b) I område der det ikkje er krav om reguleringsplan er det tillate med solcelleanlegg på tak/vegg av bygning, og gardsmølle med inntil 10 kW installert effekt med inntil 10 meter total høgde frå bakken. (...)

Da dokumentene ble oversendt var det lagt inn følgende innspill til planbestemmelser fra PMR;

⁴⁰ Kommunestyremøte 14.03.24

⁴¹ Kommunestyremøte 16.10.2024

⁴² I e-post av 2. desember 2024

AGDER KOMMUNEREVISJON IKS

	Styringsgruppa sitt eige innspel til planføresegnene			
56	1	Legge inn krav om påbegynt detaljregulering av nye byggeområde innan 4 år som generell føresegn. Administrasjonen finn rett plassering i føresegna.	Nytt avsnitt i pkt. 2.1: «Detaljregulering av nye byggeområde må vere påbegynt innan 4 år etter vedtak av kommuneplanen sin arealdel»	X
57	2	Fjerne føresegn om krav om vinterbrøyta veg til nye fritidsbustadområde.	Fjerna 3.1.2.2 e) «Nye område for fritidsbustad skal berre bli etablert der det er tilgang til vinterbrøyta veg.»	X
58	3	Tillate enkeltståande fritidsbustader med føresegn som seier at det skal vere i inngrepsnær natur og ta omsyn til beitenæringa.	Endra pkt.. 3.4 a) for å gi rom for enkeltståande fritidsbustader i inngrepsnær natur (definert i tråd med miljødirektoratet sin definisjon).	X
59	4	Påbygg i LNF-område – finst det føresegn for dette?	Nytt pkt. 3.4 b) for å gi rom for mindre byggetiltak.	X
60	5	Ta ut arealformål ABA02 Deknekanalen grunna risiko for forureining av drikkevasskjelde	Tatt ut arealformål ABA02 i plankartet. Fjerna ABA02 frå pkt.. 3.1.8 d)	X

Styringsgruppen oversendte deretter sine kommentarer tilbake til administrasjonen. Revisjonen kan ikke se at noen av kommentarene gjaldt vindkraft.

Kommunestyret behandlet saken 13. mars 2025 og vedtok å sende forslag til kommuneplanens arealdel 2025-2036 på andre gangs høring og offentlig ettersyn⁴³. Formannskapetets innstilling med tilleggsforslag fra Høyre ble vedtatt;

Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høring og lagt ut til offentlig ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Med unntak av område for endurobane ved Nesmoen, område for solkraft Skjevraksnuten og solkraft ved Lyngnes, som vert teken ut etter innspel fra regionalt planforum om at det vil komme innsigelser på desse områda. Det er endringane i plandokumenta etter 1. gongs høring det kan gis uttale til.

Straks etter vedtak i kommunestyret etter 2. gongs høring starter kommunedirektøren revidering av KPA med formål å få med LNF-spredd og andre aktuelle arealformål.

Årsaken til at kommuneplanen i utgangspunktet måtte ut på andre gangs høring var fordi PMR vinteren 2024 gjorde vedtak om at tre nye formålsområder skulle inn i planen. I sak 30/25 vedtok kommunestyret å fjerne de tre nye formålsområdene. Arealdelen ble imidlertid sendt på ny høring på grunn av det totale omfanget av endringer som var gjort i planforslaget⁴⁴.

På det tidspunkt at dokumentene sendes ut på andre gangs høring har det kommet innspill fra styringsgruppa som ikke tidligere er dokumentert.

⁴³ Sak 30/2025 i kommunestyret

⁴⁴ Ifølge saksfremlegget ved endelig behandling av kommuneplanens arealdel i sak 70/25

AGDER KOMMUNEREVISJON IKS

Styringsgruppa sitt eige innspel til planføresegnene				
57	1	Legge inn krav om påbegynt detaljregulering av nye byggeområde innan 4 år som generell føresegn. Administrasjonen finn rett plassering i føresegna.	Nytt avsnitt i pkt. 2.1: «Detaljregulering av nye byggeområde må vere påbegynt innan 4 år etter vedtak av kommuneplanen sin arealdel»	X
58	2	Fjerne føresegn om krav om vinterbrøyta veg til nye fritidsbustadområde.	Fjerna 3.1.2.2 e) «Nye område for fritidsbustad skal berre bli etablert der det er tilgang til vinterbrøyta veg.»	X
59	3	Tillate enkeltstående fritidsbustader med føresegner som seier at det skal vere i inngrepsnær natur og ta omsyn til beitenæringa.	Endra pkt.. 3.4 c) for å gi rom for enkeltstående fritidsbustader i inngrepsnær natur (definert i tråd med miljødirektoratet sin definisjon).	X
60	4	Forenkla adgangen til påbygg i LNF-område.	Nytt pkt. 3.4 d) for å gi rom for mindre byggetiltak.	X
61	5	Ta ut arealformål ABA02 Deknekanalen grunna risiko for forureining av drikkevasskjelde.	Tatt ut arealformål ABA02 i plankartet. Fjerna ABA02 frå pkt.. 3.1.8 d)	X
62	6	Legge inn Trodverk som fritidsbustadområde, pga. pågåande planprosess.	Planen har vore på 1. gongs høyring. Eksisterande formålsområde i gjeldande arealdel (KPA) er lagt inn i plankartet med formål fritidsbustad (nåverande).	X
63	7	Sikre at føresegnene utfyller manglar i gjeldande (eldre) reguleringsplanar.	Ny setning i pkt 3.1.1.1 a) og 3.1.2.1 a) "Desse føresegnene supplerer føresegnene gitt i eldre reguleringsplanar der planen manglar utnyttingsgrad og høgdeføresegner. Føresegnene gjeld også for mindre byggeprosjekt som ikkje har stor verknad på omgjevnadane, for eksempel garasje, uthus eller tilbygg, i område der det ikkje er ein gjeldande reguleringsplan."	X
64	8	Teknisk infrastruktur – saknar omtale av telekom.	Lagt inn telekommunikasjon i pkt. 2.5.1.	
65	9	Berekraftig turisme/besøksforvaltning.	Endra pkt 3.4 f) Tiltak som fremmer friluftsliv og idrett kan bli tillate når dette kan bli utført utan skade på naturverdiar og biologisk mangfald, og det ikkje er i konflikt med verneinteresser eller andre omsynssoner.	X
Nr	JP Inr.	Innspel	Vurdering og endring i plandokumenta	
66	10	Konsistens i byggegrense og flaumsoner.	Fjerna tekst i pkt. 2.9.3 a) for å unngå inkonsistens. Temakart for flaum syner aktsemdsonene.	X
67	11	Der det er bustad eller hytte langs fjorden skal det vere ope for etablering av brygger. Men sikre allmenn ferdsel og tilgang til friområde.	Endra pkt. 3.5.1 a) og lagt til ny retningsline som seier at brygger kan tillatast langs vassdrag under visse føresetnader.	X
68	12	Ikkje opne opp for vindmøller i bustadområde.	Endra pkt. 3.1.1.1 b) slik at berre solcelleanlegg er tillate.	X
69	13	Opne opp for vindmøller i næringsområde.	Nytt pkt. 3.1.6 f) som inkluderer både solcelleanlegg og vindmøller.	X

Følgende bestemmelser blir dermed endret i plandokumentet «føresegner og retningslinjer»:

1. gongs høyring:	Endra til:
3.1.1.1 Bustadområde - eksisterande b. I område der det ikkje er krav om reguleringsplan er det tillate med solcelleanlegg på tak/vegg av bygning, og vindturbin med inntil 10 kW installert effekt med inntil 10 meter total høgde frå bakken. (...)	3.1.1.1 Bustadområde - eksisterande b. I område der det ikkje er krav om reguleringsplan er det tillate med solcelleanlegg på tak/vegg av bygning. (...)
3.1.6 Næringsområde Ingen bokstav f.	3.1.6 Næringsområde f. I område der det ikkje er krav om reguleringsplan er det tillate med solcelleanlegg på tak/vegg av bygning, og vindmøller med inntil 10 kW installert effekt med inntil 10 meter total høgde frå bakken. Der det er krav om reguleringsplan skal dette bli avklart i reguleringsplanen. I behandlinga av byggesøknaden skal ulemper for naboeigedomar i forhold til estetikk, støy og skygge bli vektlagt.

På side 9 over viste vi til planomtalen punkt 5.1. Ved utsending til andre gangs høring var avsnittet endret til:

Det er fokus på fornybar energi og energieffektivisering, og i planen er det lagt inn to nye områder for solkraftverk. Det eine er langs rv9 sør for Bygland og det andre er på heia på vestsida. I tillegg er det lagt inn nokre mindre vasskraftverk basert på innspel frå grunneigar. Alle desse kraftanlegga må bli vurdert med omsyn til konsesjonsplikt etter energilova. I føresegnene er det opna opp for etablering av solcelleanlegg montert på bygning i bustadsområde, og solcelleanlegg på bygning og vindmøller på bakken i næringsområde.

Kommunestyret vedtok kommuneplanens arealdel 2025-2036 i sak 70/25 den 19. juni 2025⁴⁵. I samme sak vedtok kommunestyret enstemmig å starte en ny revisjon av arealdelen. Det ble vedtatt at PMR skulle være styringsgruppe for arbeidet og at de skulle legge frem planprogram for kommunestyret. PMR fikk senere en orientering om oppfølgingen av vedtaket i sak 89/25⁴⁶.

⁴⁵ Bygland kommunes forrige kommuneplan – arealdelen (2011-2022) ble vedtatt 22. februar 2011.

⁴⁶ Møtedato 07.10.25

Saker som gjelder vindkraft

Etter vedtaket av kommuneplanens arealdel og samfunnsdel ble det i kommunestyrets orienteringssak 99/25 avholdt en orientering fra Statkraft om deres grunnavtale med grunneiere i Bygland kommune. Orienteringen var en del av en prosess som kunne føre til planvedtak i forbindelse med vindkraft. To av kommunestyremedlemmene⁴⁷ ba om å få sin habilitet vurdert under sak 99/25, og begge ble vurdert som inhabile av kommunestyret.

I utgangspunktet skulle Statkraft legge frem et planinitiativ i sak 5/26⁴⁸ for kommunestyret. Planinitiativet gjaldt Urdehei vindkraftverk, som gjaldt et område på 16,7 kvadratkilometer. Statkraft har inngått avtaler med grunneiere innenfor et foreslått planområde for Urdehei vindkraftverk. Planinitiativet er datert januar 2026 og beskriver prosjektet som et tidlig stadium i en plan- og konsesjonsprosess for vindkraftutbygging. Dokumentet inneholder ikke opplysninger om avtalenes nærmere innhold, økonomiske vilkår eller rettsvirkninger.

Det fremgår av møteprotokollen fra kommunestyret den 12. februar 2026 at Statkraft trakk planinitiativet sitt. Videre blir det i sak 2/26 orientert fra ordfører om vindkraftdebatten. Følgende står i protokollen;

Etter vedtaket i årsmøtet i Bygland AP på tirsdag er det nå klart at det er eit tydeleg fleirtal i kommunestyret for å seie nei til vidare arbeid med vindkraft i Bygland kommune. Derfor er signalet tydelig på at vindkraftsakene er lukka og det er mitt håp nå at vi kan få ro og samling, både her i kommunestyret og i lokalsamfunnet. Det treng vi! Når dette nå er klart er det mange som pustar letta ut, men det er også mange som er skuffa. Eg vil oppmuntre alle representantene i kommunestyret til å bidra til å tenke konstruktivt framover om det som kan gje vekst og ei positiv utvikling for bygdene våre.

Revisjonens vurdering

Samfunnsdelen og arealdelen er to selvstendige plansaker som er behandlet gjennom egne politiske vedtak og habilitet kan i utgangspunktet stille seg annerledes for de ulike delene. Ved revisjonens vurdering vil imidlertid kommuneplanens samfunnsdel og arealdel i stor grad bli vurdert samlet. Bakgrunnen for dette er at graden av tilknytning mellom kommunestyrerepresentantenes interesser og de to plansakene i hovedsak har vært den samme.

Revisjonen bemerker videre at saker som gjelder konkrete vindkraftprosjekter eller planinitiativ fra Statkraft utgjør egne saker. Revisjonens vurdering er avgrenset til behandlingen av kommuneplanen og omfatter ikke senere saker knyttet til konkrete vindkraftprosjekter eller planinitiativ.

Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel er overordnede planer. Folkevalgte vil som grunneier i utgangspunktet ikke være part ved behandlingen av en overordnet og generell sak som en kommuneplan. Det må ses i sammenheng med at en kommuneplan er *én stor sak*, og

⁴⁷ Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin

⁴⁸ 12. februar 2026

det kan derfor ikke uten videre legges til grunn at arbeidet med kommuneplanen «retter seg mot» eller «direkte gjelder» den ene grunneieren, slik at vedkommende vil anses som part i henhold til definisjonen i fvl. § 2 første ledd bokstav e. Den folkevalgte vil dermed ikke være inhabil etter fvl. § 6 første ledd punkt a.

Den folkevalgte representanten kan imidlertid være inhabil til å tilrettelegge for avgjørelser, og fatte avgjørelser i saken dersom han har en slik tilknytning til saken at det utgjør et særegent forhold som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet, jf. fvl. § 6 annet ledd. Det vil herunder blant annet ha betydning om planen berører representantens egen eiendom eller interesser på en måte som kan gi en særlig og konkret fordel eller ulempe. Dette kan for eksempel være tilfellet dersom planen endrer arealbruk for representantens eiendom eller på annen måte gir en særlig økonomisk eller faktisk virkning.

Etter bestemmelsen i fvl. § 6 annet ledd skal det gjennomføres en helhetsvurdering. Vurderingen skal være objektiv, og det er ikke avgjørende hvorvidt representanten faktisk lar seg påvirke, men om forholdet utad er egnet til å skape tvil om en saklig og upartisk behandling.

Jørund Kvaale Hansen har inngått en egen avtale med Statkraft vedrørende vindkraft på sin eiendom. Tor Kasin er indirekte berørt ved at hans ektefelle har inngått en avtale med Fred Olsen Renewable som gjelder vindkraft på ektefellens eiendom.

Vi tar dermed først for oss den ene kommunestyrerepresentanten. Spørsmålet blir da om det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til Jørund Kvaale Hansen sin upartiskhet ved behandlingen av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel i Bygland kommune, jf. fvl. § 6 annet ledd.

Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel er overordnede plandokumenter som fastsetter langsiktige mål og generelle rammer for arealbruk i kommunen. Slike planer får normalt betydning for mange innbyggere og eiendommer. Dette taler i utgangspunktet mot at én folkevalgt har en særskilt interesse i saken. Saken gjelder ikke en konkret utbyggingssak, reguleringsplan eller konsesjonsbehandling knyttet til vindkraft i Urdehei. Dette taler mot at det foreligger særegne forhold.

Jørund Kvaale Hansen er én av tolv grunneiere som har inngått avtale med Statkraft om utredning av mulig vindkraftutbygging i Urdehei. Han er også styreleder i Grunneigarlaget Urdehei Energi Sameige. Avtalen og vervet i sameiet peker mot en konkret og prosjektorientert interesse i hvordan kommunen stiller seg til vindkraft som framtidig arealbruk. Selv om innholdet i avtalen ikke er kjent, trekker dette i retning av at han kunne hatt en mulig økonomisk interesse i utfallet.

For at det skal foreligge en «særlig» fordel, tap eller ulempe må det dreie seg om en fordel eller ulempe som tilkommer vedkommende spesielt, eller som tjenestemannen vil merke i spesielt stor grad. Hvorvidt det vil kunne foreligge en ulempe eller en fordel for Kvaale Hansen beror på hva som vil være resultatet av avgjørelsen i saken.

Revisjonen mener det er et sentralt moment at innspillet fremmet av Jørund Kvaale Hansen om å avsette Urdehei til vindkraftformål ble tatt ut av planarbeidet allerede i 2022. På det tidspunkt innspillet var oppe til vurdering, og ble silt bort var ikke Kvaale Hansen medlem av styringsgruppa for kommuneplanens arealdel (PMR). Da Kvaale Hansen senere ble medlem og leder av PMR var ikke Urdehei lenger en del av planforslaget. Det var også styringsgruppa for valgperioden 2019-2023 som vedtok å sile bort forslaget fra aksjonsgruppa «nei til vindkraft i Setesdal» knyttet til kommunens standpunkt vedrørende vindkraftutbygging i kommunen. Revisjonen har ikke kommet over dokumentasjon som viser at styringsgruppen eller kommunestyret senere tok stilling til konkrete arealavsetninger for vindkraft i Urdehei. Vi mener det svekker sammenhengen mellom Kvaale Hansens private interesser og vedtakene som ble fattet i forbindelse med kommuneplanen.

Samtidig hadde planbehandlingen en viss tilknytning til spørsmålet om vindkraft. Ved behandlingen av samfunnsdelen ble et forslag om å videreføre en formulering om at det ikke skulle etableres vindkraft i Bygland kommune, ikke vedtatt. I den vedtatte arealdelen fremgår det at planen har fokus på fornybar energi, og at bestemmelsene åpner for vindmøller på bakken i næringsområde. Revisjonen bemerker også at det i slutfasen av arbeidet med arealdelen ble gjort endringer i planbestemmelsene som gjaldt vindmøller. Det fremgår av dokumentene som ble sendt ut på annen gangs høring at endringene kom etter innspill fra styringsgruppa (PMR). Revisjonen har imidlertid ikke funnet dokumentasjon som viser hvem som fremmet innspillene eller at innspillene ble behandlet og vedtatt i møte. Behandlingen av kommuneplanen har dermed hatt betydning for de overordnede rammene og lagt visse føringer for senere vurderinger av vindkraft i kommunen, selv om kommunestyret ikke tok stilling til et konkret prosjekt i Urdehei.

Flere forhold taler imidlertid mot at det foreligger inhabilitet etter forvaltningsloven § 6 annet ledd. For det første gjaldt saken en overordnet kommuneplan for hele kommunen. Kommunestyret tok ikke stilling til et konkret vindkraftprosjekt eller til konkrete arealer i Urdehei. Dette svekker den nære og direkte koblingen mellom planvedtaket og hans private interesse.

For det andre har de overordnede føringene ikke i seg selv gitt Kvaale Hansen noen rett til utbygging, inntekt eller annen sikker fordel. En eventuell realisering av vindkraft ville forutsatt flere senere og selvstendige beslutninger, blant annet videre planprosess, områderegulering og konsesjonsbehandling. Både kommunen og statlige myndigheter måtte i så fall foreta nye vurderinger. Fordelen av at «forbudet» mot vindkraft ble fjernet var derfor indirekte, usikker og betinget av senere prosesser.

For det tredje lå en eventuell fordel langt fram i tid. Statkraft har opplyst at det kunne gå mellom syv og ti år fra kommunen eventuelt sa ja til å starte utredninger til et anlegg kunne være i drift. Dette viser at en mulig økonomisk gevinst ikke bare var usikker, men også tidsmessig fjern. Jo mer avledet, usikker og framtidig fordel er, desto mindre taler det for at forholdet er egnet til å svekke tilliten til upartiskheten i behandling av kommuneplanen.

Saken skiller seg fra Hegnar Hotell-saken. I den saken gjaldt avgjørelsen et konkret hotell og et kommunestyremedlem med en nærliggende tilknytning til en nabotomt. Den private interessen var direkte knyttet til den konkrete avgjørelsen. I denne saken gjaldt behandlingen overordnede kommuneplaner. Den mulige fordel for Kvaale Hansen var mer avledet, mindre konkret og avhengig av flere senere beslutninger. Det taler for at denne saken er mer fjern fra den typen nære private særinteresser som typisk fører til inhabilitet.⁴⁹

Vår sak skiller seg også fra Sivilombudets sak i 2004 ved at kommuneplanbehandlingen her ikke gjaldt et konkret område med direkte betydning for en nærstående eller et allerede pågående planforslag. I Sivilombudets sak hadde kommuneplanen nær sammenheng med en kjent reguleringsinteresse og et bestemt område. Kommuneplanbehandlingen tok ikke bare stilling til antall hyttetomter, men også til en viss grad til plasseringen av tomtene. I vår sak gjaldt behandlingen overordnede planer for hele kommunen, uten at Urdehei var særskilt omtalt i tiden som Kvaale Hansen var medlem av styringsgruppa for kommuneplanens arealdel. Kvaale Hansens interesse var derfor mer indirekte, mindre konkret og mer usikker enn i saken fra 2004.

Etter en samlet vurdering mener revisjonen at Kvaale Hansen hadde en tilknytning til mulig framtidig vindkraftutbygging i Urdehei gjennom avtalen med Statkraft Energi AS, vervet som styreleder i Grunneigarlaget Urdehei Energi Sameige, og som grunneier. Vi mener det er forhold som gjør det naturlig å reise spørsmål om habilitet. Samtidig vurderer vi at tilknytningen ikke kan anses som et særegent forhold etter fvl. § 6 annet ledd. Problemstillingen vedrørende vindkraft gjaldt overordnet for hele kommunen og ikke et konkret vindkraftprosjekt eller konkrete arealavsetningen i Urdehei. Dersom innspillet til Hansen Kvaale hadde vært en del av den videre planprosessen, kunne saken stilt seg annerledes.

Etter en helhetsvurdering mener vi derfor at det ikke forelå særegne forhold som var egnet til å svekke tilliten til Jørund Kvaale Hansens upartiskhet ved behandlingen av kommuneplanen, jf. forvaltningsloven § 6 annet ledd.

Revisjonen har også vurdert om det er nødvendig å foreta en tilsvarende fullstendig habilitetsvurdering av kommunestyrerepresentant Tor Kasin. Etter revisjonens syn er det ikke nødvendig. Kasin har ikke selv inngått avtale knyttet til mulig vindkraftutbygging, og hans interesse fremstår derfor som mer indirekte og fjernere enn den tilknytningen Kvaale Hansen har. Når vi etter en helhetsvurdering har kommet til at Kvaale Hansen var habil ved behandlingen av kommuneplanen, kan vi ikke se at det foreligger grunnlag som tilsier at Tor Kasin er inhabil.

⁴⁹ Rt. 1996 s. 64.

Revisjonens konklusjon

Etter en samlet vurdering har revisjonen kommet til at det ikke forelå særegne forhold som var egnet til å svekke tilliten til Kvaale Hansen eller Kasins upartiskhet ved behandlingen av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

På bakgrunnen av vår vurdering konkluderer vi med at både Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin var habile ved behandlingen av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Tor Ole Holbek
Revisjonsdirektør

Henriette Svendsen
Jurist/Forvaltningsrevisor

Agder Sekretariat KO

Kontrollutvalet i Bygland kommune

Sak 17/26

Møtedato: 05.10.26

Sakshandsamar: ILA

SAK 17/26 REVISOR ORIENTERAR

Bakgrunn for saka:

Det er kontrollutvalets ansvar å sjå til at det blir gjennomført revisjon i kommunen.

Revisor orienterar løpande gjennom året om relevante saker og tema. På denne måten held kontrollutvalet seg informert om det løpande revisjonsarbeidet.

Dei tema revisor orienterar om vil bli protokollført.

Framlegg til vedtak:

Kontrollutvalet tar informasjonen frå revisor til orientering.